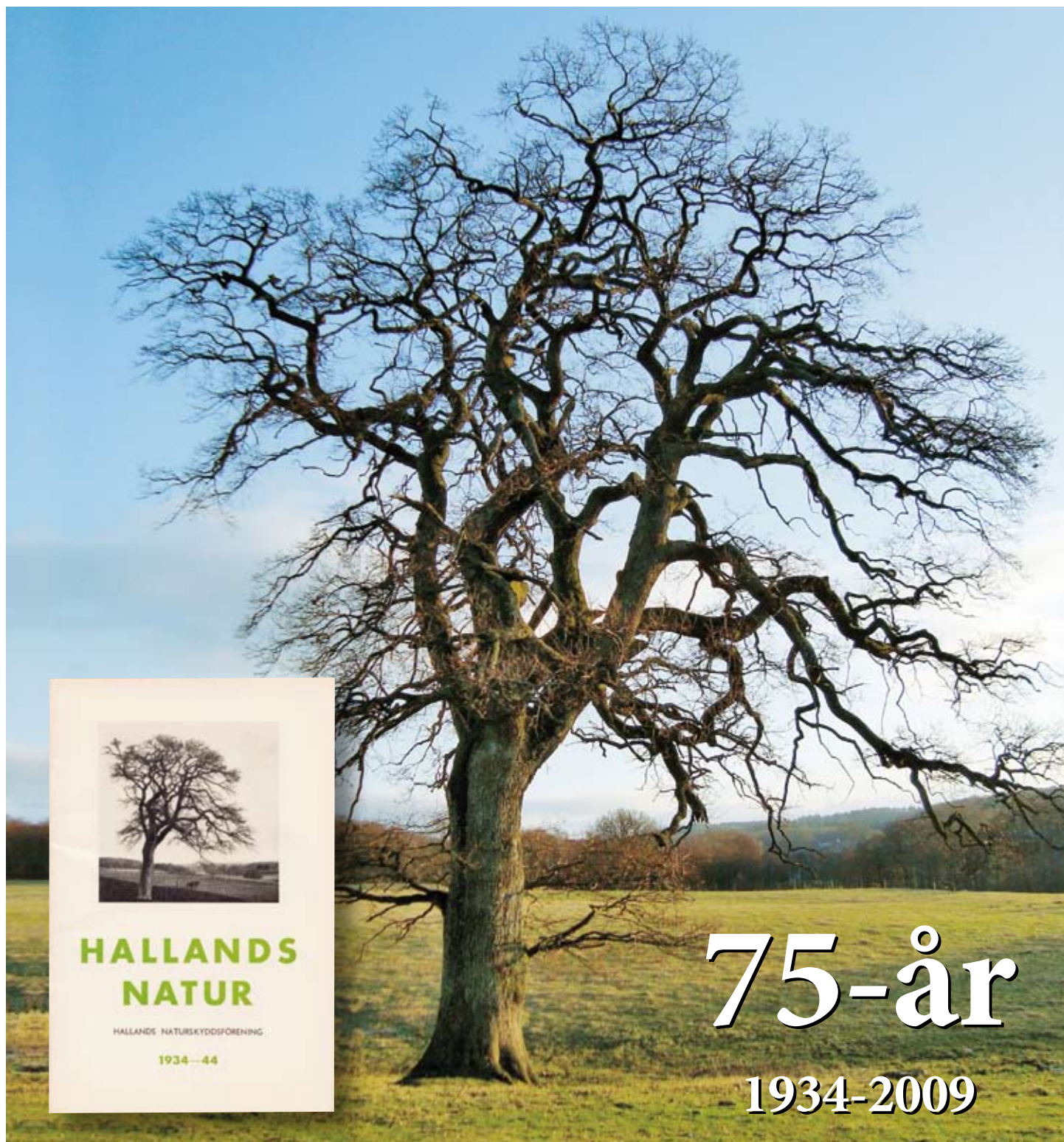

Hallands Natur

2009

75-år

1934-2009

Innehåll

- 3 Ginstpriset 2008 och Verksamhetsberättelse
- 4-8 Kretsaktiviteter 2008
- 9-23 Historisk tillbakablick
- 24 Kretsprogram 2009
- 27 Guidade vandringar i våra Naturreservat
- 28 Inbjudan till Länsstämma

www.naturskyddsforeningen.se/halland

Naturskyddsföreningen 100 år – många vunna segrar men mycket återstår!

Ledaren. I år fyller Naturskyddsföreningen 100 år och föreningen kan se tillbaka på ett framgångsrikt arbete med många vunna segrar. En del av de som vunnits i vårt län kan du läsa om i årets Hallands Natur.

Detta arbete till trots så återstår mycket att göra. Globalt hotar ett ändrat klimat som följd av människans sätt att utnyttja jordens resurser. Utsläppen av växthusgaser måste minska mer än vad man tidigare trott. Tempot i klimatarbetet måste öka. EU tog visserligen ett viktigt, om än lite urvattnat, beslut i december förra året med utsläppsminskningar på 20% och ökad andel förnybar energi. Sveriges ambition måste dock vara att minska utsläppen med minst 40% till 2020 från nivån 1990. I december i år skall världens ledare komma överens om ett nytt globalt klimatavtal i Köpenhamn. Vi håller tummarna för ett bättre resultat än det i Kyoto!

I Halland märks arbetet med att öka andelen förnybar energi. Projektering pågår av nya vindkraftsparker i framförallt de södra delarna av vårt län och utanför vår kust. I de miljökonsekvensbedömningar som görs är det emellertid viktigt att beakta fågelskydd och andra naturvärden. Här är fältstudier inför etableringar av stor vikt. Inte enbart avseende sträckande fåglar utan även för boplatser, rastlokaler för flyttande fåglar och övervintringslokaler. Det är allas ansvar att i diskussionen nyansera förhållandet vindkraft och naturvärden. Det ena behöver inte nödvändigtvis utesluta det andra.

Foto: Privat

I Halland har vi i Naturskyddsföreningen de regionala miljömålen och Naturskyddsföreningens prioriterade områden som vägvisare i vårt arbete för en bättre miljö. De regionala miljömålen är fastställda av Länsstyrelsen i Hallands län och de prioriterade områdena är fastställda av Naturskyddsföreningens riksstämma. Strandskydd, utfiskning, kollektivtrafik är exempel på frågor som är på vår agenda.

Så trots våra hundra år så kan vi inte slä oss till ro utan fortsätta kämpa för det vi tror på – en miljö värd att vårda och en miljö som vi med gott samvete kan lämna över till kommande generationer.

Tommie Fagerberg
Ordf. Hallands Naturskyddsförening

Naturskyddsföreningen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.90 1909-2

Hallands Natur

Utges av: Hallands Naturskyddsförening
Redaktörer:

Anders Tullander, Per Ola Svensson

Ansvarig utgivare:

Tommie Fagerberg. Tel 035-395 71

E-mail tommie.fagerberg@snf.se

www.naturskyddsforeningen.se/halland
Där kan äldre Hallands Natur läsas.

Artikelförfattarna bär själva ansvaret för korrektheten och den faktamässiga riktigheten i sina artiklar.

Layout: Linda Hansen och Willy Johansson
Tryck: Jako Tryckeri AB, 0345-204 70
Hallands Natur är tryckt på Munken Lynx (FSC)

Omslagsbild: "Eken i Frölinge"
Amira Sofie Sandin.

Ginstpriset 2008

Utdelades på Hallands Naturskyddsförenings länsstämma. Söndagen den 27 april 2008
På Naturum Fjärås Bräcka, Kungsbacka.

2008 års Ginstpris tillföll föreningen Den Goda Jorden.
Initiativtagare och ordförande Anders Stenström, Slöinge.

Den som vi det här året hade glädjen att utdela detta pris till är inte en enskild person, utan en organisation, som dock har kommit till stånd tack vare en verklig eldsjäl, som genom sitt engagemang, sin övertygelse, sin insikt och sitt kunnande har lyckats förmedla och samla människor bakom en bärande idé.

En idé, som främjar ekonomisk, social och miljömässig utveckling på landsbygden, genom att vidmakthålla och ge möjlighet för en småskalig verksamhet och produktion.

Föreningen bildades på hösten 2004 och har nu ca 350 medlemmar till största

delen från Halland och Skåne, men även människor från andra delar av landet visar stort intresse och har anslutit sig. Organisationen har samlat människor kring en samsyn kring medvetande om det ändliga i vår planets tillgång på god åkerjord. Man arbetar därmed för att rädda så mycket som möjligt av den goda odlingsbara jorden från exploatering, genom att försöka förhindra att den tas i anspråk för industrimark eller för anläggning av vägar eller liknande.

Styrelsen för Hallands Naturskyddsförening

Föreningens ordförande Hans Andersson mottar dipom för Ginstpriset 2008 av Alice Berglund HNF. Foto: Bengt Svensson

Hallands Naturskyddsförening Verksamhetsberättelse 2008 i sammandrag

Året i korthet

Styrelsen har haft 7 möten under året.

HNF har lämnat skrivelse till Länsstyrelsen om:

Kitesurfing på kuststränder i Natura 2000-områden, utbyggnad av Björkängs camping i Varberg. Skötselplan för Mårås naturreservat. HNF har även skickat in skrivelser om:

Detaljplan för Kvarnagårdens östra industriområde (Getakärr 2:6), Varbergs kommun. Planerad villaexploatering i Steninge, som gränsar till ett Naturreservat som ägs av HNF.

I rovdjursgruppen har man rapporterat att både lo och varg börjar etablera sig i Halland. Även häckande kungsörn har rapporterats.

HNF har sökt bidrag från länsstyrelsen för anläggningen av våtmark vid vår fastighet Björkelund. Kostnaden uppgår till 13.700 kronor. Av detta beräknas vi få ett bidrag på 70 %.

Lördagen den 31 maj invigdes vandringsleden på Björkelund.

Bra informationsskyltar has satts upp på olika platser. En sammanställning av kostnaderna 2008 för Björkelund visar på ca. 80.000 kronor.

Vi fortsätter att följa upp placeringen i KPA's etiska fonder med tanke på en massmedial uppmärksamhet kring fonderna.

Styrelse vald 2008

Ordförande; Tommie Fagerberg

Ordinarie ledamöter; Åke Andersson, Anders Kinch, Alice Berglund, Karin Ekeborg, Stefan Andersson och Amira Sofie Sandin
Ersättare; Carina Berglund, Karl-Edvin Axelsson, Anders Tullander och Kerstin Seger

Valberedning; Margareta Bengtsson(sammank.) Åke Wedin, Harry Lötjönen och Gunnar Gullander.

Revisorer; Peter Zell och Eva Erlingzon, revisorsersättare; Birgitta Landin och Sören Kabell

HNF:s representanter i grupper och nämnder har sedan maj 2008 varit följande;

Miljöforum Halland; Tommie Fagerberg, suppl. Åke Andersson

Viltvårdsnämnden; Ord. Åke Andersson, suppl. Tommie Fagerberg

Rovdjursgruppen; Ord. Tommie Fagerberg, suppl. Stefan Andersson

Hembygdsrådet ; Alice Berglund

Skogliga sektorsrådet; Ord. Åke Andersson, suppl. Karin Ekeborg

Regional fiskeförvaltning i Halland; Amira Sofie Sandin

Påvadalen

ett fantastiskt stycke natur mitt i det Halländska jordbrukslandskapet.

Ett nytt Naturreservat i Falkenbergs kommun!

Den 13:e maj 2008 var det dags för invigning! Landshövding Lars-Erik Lövdén, i närvaro av ett stort antal inbjudna, bl.a. grannar med marker, som gränsar till reservatet.

Landshövdingen invigningstalade och klippte så det blå-gula bandet. En skål utbringades för det nya reservatet, man skålade, helt alkoholbefriat förstås, hurrade och var sen redo att ge sig ut på den nya markerade slingan. De närboende kunde under vandringen bidra med kunskaper bl.a. om vilka som hade haft hand om kvarnen, som funnits vid bäcken och om den raserade dammen, som man nu bara kan se spår av.

Dammen hade man fått till stånd genom att dämna upp Osbäcken (även kallad Påvabäcken), som rinner ut i Ätran.

Påvadalen visade sig den här dagen från sin allra bästa sida. Marken täcktes av vitsippor, vårlök, svalört, nordlundarv, vätteros, lungört, majsmörblomma och många andra örter. Orm-bunkar av flera slag växer längs med bäcken, bl.a. stora, höga bestånd av strutbräken.

Det fuktiga mikroklimatet har dessutom tillsammans med tillgången på död ved och grova träd gynnat ovanliga mossor och lavar.

Inför den stora dagen hade området gjorts mer lättillgängligt och attraktivt genom nyanlagda spångar och broar, som underlättade framkomligheten i denna annars ganska svårframkomliga dal.

Naturskyddsföreningen i Falkenberg hade anordnat en vårvandring samma kväll. Då fick de som inte hade haft möjlighet att delta på dagtid chansen att beskåda det nya reservatet med sakkunnig guidning av Nils-Gustav Nilsson. Med andra ord: En lyckad dag helt ägnad Påvadalen!

Läs mer om nya vandringar i våra naturreservat på sidan 27.

För den som planerar att göra ett besök, vilket rekommenderas:

Denna 18 hektar stora lövskogslädda ravin, som ingår i riksintresse för naturvård, är belägen c.a. en mil nordost om Falkenberg, på vägen Falkenberg - Vinberg - Vessigebro. Man svänger av mot Dalsgård, där det är skyltat till parkeringsplatsen. Från parkeringsplatsen går sedan en markerad stig ner i ravinen till den spångade slingan.

Alice Berglund.

Foto: Lennart Fredriksson

Invigning av Landshövding Lars-Erik Lövdén Foto Lennart Fredriksson

Mårås 11 maj – vandring

En underbar vårdag fick 40 personer följa med Bengt Johansson på vandring i Mårås naturreservat. Fjölårslöven raslade och vårsolen fick de nyutspruckna bokbladen att skimra.

Vi passerar Hallands äldsta bok som nu är död men här finns fortfarande många gamla träd, en sista rest av gammal kon-

tinuerlig bokskog, mycket rik på mossor och lavar. Med deltagarnas hjälp hittade vi även en gammal begravningsplats i reservatsgränsen, där tyvärr markberedning förstört delar av området. Avslutning med fika tillsammans med vår vänner och myggen. Bzzzzzz...

Text Anders Tullander

Länstyrelsen anordnade ett flertal guidade vandringar i Hallands naturreservat 2008. Här i Mårås gör Bengt oss uppmärksamma på Grönsångaren en av bokskogens karaktärsfåglar. Foto: Anders Tullander

Invigning av vandringsleden på Björkelund

Så var det dags att till näverlurstoner klippa bandet och släppa iväg invigningsgästerna på vandringsleden. Längs leden presenterades intressanta platser, nya broschyren och skyltarna. Lena Berglund visade torpresterna vid Skottelund och berättade om torparnas liv medan vi i Björkelundsgruppen stod för övrig guidning. Majsolen sken och alla njöt av efterföljande buffé på gårdsplanen.

Egentligen fanns det mycket mer att fira under året som gått. Våtmarkerna är färdiggrävda och fylls successivt med liv. Förmodligen skötte grodorna och de andra organismerna den invigningen mer diskret utan pompa och ståt! Men vad vet vi? Med den inställningen fortsätter upptäcksfärden in i Björkelunds mer fördolda liv och nya arter och samband hittas. Vem hade tänkt på att rotvältorna skulle bli hemvist för blomflugelarver. Att de nya brandgatorna på heden skulle locka nya mossarter var kanske mer förväntat. Artlistorna bara växer.

2009 är jubileumsår och det kommer att märkas. Det gäller bara att ha koll på Halmstadkretsens program. Det blir tema som: "Liv i vatten" (lö 25/4), "Blomflugemarker" (lö 27/6), "Humlor" (lö 22/8) och Skogens insekter" (lö 12/9). Vid alla tillfällen har vi expertguider. Jubileumsslätter blir det i år med ännu fler liar och räfsor. Kerstin från Bäckhästen ordnar med ekologisk lunch.

Men glöm inte att din SNF-fastighet vid Fylleån alltid är tillgänglig och öppen för en egen tur. Numera är det välskyttat redan ute vid väg 25.

Välkomna på en egen tur!
Ebba Werner

Ordföranden i HNF Tommie Fagerberg klipper bandet medan Anders Hernborg spelar på näverlur.
Foto Bengt Paulsson

Invigningsgästerna ger sig ut på vandringsleden.
Foto Bengt Paulsson

Orkidé vandring i Vadkärr

Bortom allfartsvägen i Varbergs kommun döljer sig ett Natura 2000-område av högsta klass. Den lilla gården heter Vadkärr, där den envise brukaren Ivar inte släppte några nymodigheter innanför gårdsgårdarna.

Ingen handelsgödsel har sedan dess fått ta död på den rikt blommande beteshagen.

Nu är det Ivars syskonbarn Anna-Greta Stureson och Göran Johnsson som arbetar hårt för att hålla ängsmarken i hävd.

Den 29 juni 2008 kom 50-talet besökare till Vadkärr, ett arrangemang i samarbete

med Naturskyddsföreningen. Botanisk guide var Kjell Georgsson från Hallands Botaniska Förening.

Våren 2008 var regnfattig så blomningen var inte överdådig. Men besökarna fick ändå se blommande nattviol, ett hav av fläckigt nyckelblomster och slättergubbe.

En särskild tankeställare fick besökarna, när Göran Johnsson berättade om Ivars försök att odla jordgubbar med konstgödsel på en liten del av ängsmarken.

Det är nu 50 år sedan. Och på den lilla arealen har fortfarande inga ängsblommor vandrat tillbaka!

Inger Wennerlund

Kaffe efter visningen på Vadkärr. Anna-Greta Stureson hade hastat hem för att ordna bekväma långbord till besökarna. Foto: Birgitta Flysjö

Nattviol

Fläckigt nyckelblomster

Närnatursguidning i förskolan, Karl-Gustav, Varberg.

Vi träffade förskolebarnen vid sjön Mäsen en dag i juni. Det var 16 barn från 2 till 9 år. De äldre barnen hade ledigt från skolan den dag och var på fritids och fick därmed chansen att få vara med.

Vi inledde med en sinnenas promenad då vi använde både smak, hörsel, känsel och synen. Vi smakade på vårbrodd, ett gräs som kommer tidigt och smakar och luktar gott. Med lite fantasi kan man nästan känna att det smakar lite kola. Sen lyssnade vi efter fåglar och flygplan. Vi kände på blad, en del var sträva, en del mjuka, andra glatta. Vi kramade också träden och kände på trädens bark. Vi tittade efter hur många blommor vi kände igen i vägkanten och sen luktade vi på olika växter.

Så var det dags för en paus med ekologisk saft och hembakade kakor.

Nu fick vi ork att gå och häva efter djur i strandkanten. Barnen var flitiga och fick

tag på allt från småfisk och iglar till vattenkvalster.

Både vi, barnen och personalen hade en trevlig förmiddag. Det var varmt och skönt trots att solen inte sken, men det kan ibland vara en fördel när man är ute och "jobbar".

En härlig upplevelse att vara med förskolebarnen och lära dem att känna närnaturen tyckte

Karin Torebring-Metall och Helen Björklund, Varbergskretsen

Helen låter barnen smaka på gräset Vårbrodd

Miljövänliga veckans tema 2008 var "Medvetet mode går i grönt". Tillsammans med Linda Eklund på Naturum Getterön anordnades en informativ och inspirerande utställning.

Förutom den pedagogiska informationen om den stora miljöbelastning som både odlingen av bomullen och framställningen av tyget står för, hade flera av Varbergs butiker lånat ut kläder i ekologisk bomull, en del även miljömärkta. Dessutom visade några elever vid PS gymnasiets, mode- och designprogram, vad man kan göra av gamla kläder och textilier.

Under själva vernissagen fanns också en workshop med Gunilla Uhlman från Varbergs Museum där besökarna fick lära sig praktiskt om begreppet Do-Re-Do.

Mitt i veckan kom Marcus Bergman, lärare vid Textilhögskolan, Borås till Getterön och berättade om bomullsodlingen i världen och visade filmen "Den hållbara tråden". Den handlar bl a om den ekologiska bomullsodlingen i Peru som familjen Bergman är engagerade i.

I samband med utställningen "Indigo - jeans och blåa naglar" på Varbergs Museum arrangerade vi tillsammans med Varbergs Museum och elever och lärare på Peder Skrivares Gymnasium, design- och modeprogrammet, den 9 oktober en spännande catwalk i tre delar i Rikssalen på Fästningen. Först ett tjugotal av de vackra kläderna som ingick i utställningen. Därefter en del av de eko-reko kläder som erbjuds i olika butiker i Varberg. Sist

Eko-reko-kläder

Medvetet mode

Modevisning i Rikssalen för 200 personer. Foto: Charlotta Sandelin

kläder som eleverna på PS mode- och designprogram tillverkat av gamla jeans, vackra, fantasifulla och välgjorda arbeten. Inger Wennerlund var konferencier för eko-rekokläderna och presenterade dom på ett inspirerande sätt.

Som vanligt serverade vi kaffe med äppelkaka, allt ekologiskt.

Budskapet om bomullens miljöbelastning har under kampanjen nått ut till mer än tusen personer, därav många skolelever! Vi tackar för det fina samarbetet med Linda Eklund på Naturum Getterön och Åsa Axberg på Varbergs Museum.

Birgitta Flysjö, Varberg

Elevarbeten

24 kg kläder köper genomsnittsvensken varje år
Till framställning av en T-shirt används 200 gr kemikalier och 70 l vatten

Eko-reko-kläder

Svårt att hitta miljömärkta kläder i Halmstads butiker!

Endast 33 % av butikerna i Halmstad hade miljömärkta kläder i butikerna under hösten 2008. Utbudet är oftast begränsat och skyltningen usel. Att du som konsument skall kunna hitta kläder som du vill ha och som är miljömärkta i konventionella affärer är mycket svårt.

Under 2008 genomförde Halmstads Naturskyddsförening aktiviteter kring temat för miljövänliga veckan. Temat för miljövänliga veckan var kläder och hur de påverkar miljön och människan. Året började med en färgsprakande modevisning på årsmötet i mars månad. Här visades miljömärkta vårkläder från några av butikerna i Halmstads centrum.

När miljövänliga veckan, som infaller på hösten vecka 40 varje år, närmade sig spetsade Halmstad kretsens styrelse ånyo pennorna och gick ut på stan för att inventera butiker. Resultatet av inventeringen tillkännagavs på en presskonferens med radio och tidningar närvarande. Av 48 tillfrågande butiker var det endast 16 stycken, 33 %, som hade ett fåtal kläder som var miljömärkta. Antalet butiker som hade miljömärkta kläder var väntat men att utbudet i dessa skulle vara så skralt var en överraskning. För att hitta de miljömärkta alternativen var det nödvändigt att fråga personalen. Kläderna är inte alltid uppmärkta med synliga märken vilket gör det svårt för konsumenter att hitta de miljömärkta alternativen.

För att uppmärksamma att secondhand kläder är ett miljövänligt alternativ hölls presskonferensen tillsammans med Myrorna, i deras butik i Halmstad centrum. Presskonferensen fick välgenomslag i media och förhoppningen är att vi nått ut till konsumenterna med vårt budskap

Modevisning med kläder för både stora och små.
Foto: Conny Norén

Det finns miljömärkta kläder för den modemedvetna men man får leta lite extra. Foto: Conny Norén

om att tänka efter före man köper något. Behöver man verkligen detta klädesplagg? Finns det miljömärkta alternativ? Kan jag hitta detta secondhand?

Text Helena Millsjö

Sandmarkssvampar i Skummeslövsstrand

I Södra Halland har vi haft några välbesökta program under senhösten 2008.

Söndagen den 19 oktober blåste det kuling över Laholmsbukten, då passade vi i Södra Halland på att studera sandmarkssvampar i Skummeslövsstrand tillsammans med Hallands Botaniska Föreningen. Väl påpälsade gav oss Kill Persson med hjälp av duktiga botaniker en verklig aha-upplevelse. Genom att krypa ihop nära marken bekantade vi oss med bland andra: grå stjälkroksvamp, plattad jordtunga, mönjeskålvamp, mosskantarell och vit fjällskivling. Som rejält avvikande från övriga dök slutligen den imponerande långfotade röksvampen upp. Utan tvekan fick vi uppleva en annorlunda svamputflykt utan efterföljande rensningsarbete och omeletter.

Bakom kameran och pennan
Gunnar Gullander.

Kill Persson med långfotade röksvampen

Mönjeskålvamp.

Historisk tillbakablick – ger dig kraft till nya utmaningar

Människans intresse att vårda och bevara har i olika tider tagit sig olika uttryck. Tack vare tidigare insatser har vi i dag sluppit den totala skövlingen. Men nya hot och möjligheter finns för vårt framtida arbete, från de lokala till det globala. Men allt hänger på att någon tar initiativet och går före. Tack alla ni som stöder och jobbar för Naturskyddsföreningens idéer.

Skogen på Påskberget i Varberg - ett arv från 1860

Påskberget är ett centralt, mycket värdefullt rekreationsområde i Varberg och flitigt utnyttjat för sponstant friluftsliv som promenader, lek, hundrastning och löpträning. Det vårdas i dag av Varbergs kommun.

Historia

I början av 1800-talet var Påskberget ett kargt utmarksområde med ett trädslöst och ljungebevuxet hedlandskap. Området var inte uppodlat men utnyttjades delvis till bete. På höjden i nordväst, dagens utsiktspunkt, tändes årligen påskeldar och områdets namn anses härleda från att höjden varit samlingsplats för häxor inför deras färd mot Blåkulla.

I slutet av 1860-talet inledde Herman Rodhe, naturvän och rektor för Varbergs elementarskola, en omfattande plantering av Påskberget. Detta gjordes inte bara av ekonomiska skäl utan även för att skapa grönska och naturupplevelser. I början stötte arbetet på problem både genom Varbergsbornas ointresse och skepsis och genom att flera bränder uppstod i området till följd av de årliga påskeldarna.

År 1870 bildade Herman Rodhe intresseföreningen ”Småfåglarnes vänner”, vars uppgift var att vårda naturen och plantera träd. Föreningen ombildades på

1880-talet till ”Planteringssällskapet Småfåglarnes vänner”. Föreningen fick allt fler medlemmar i takt med att resultaten av planteringarna på Påskberget började synas. Detta ledde i sin tur till fortsatta och intensifierade planteringsinsatser samt till att föreningen år 1886 fick överta skötseln av flertalet av Varbergs parker. Stadsfullmäktige gav föreningen ett årligt anslag på 500 kr för detta ändamål. I övrigt finansierades verksamheten under en lång period via medlemsavgifter och en årlig sommarfest i parken som lockade många besökare. Många attraktioner skapades i Påskbergsområdet under 1900-talets början bl. a. fanns här en serveringspaviljong, en dansbana med en restaurang samt Tivedstugan som fungerade som fest- och samlingslokal och som scoutstuga.

I början av 1930-talet fick föreningen problem med allt färre medlemmar och sämre stöd från stadsfullmäktige. År 1938 övertogs skötseln av stadens planteringar av en planterings styrelse med en stads-trädgårdsmästare och föreningen avvecklades efterhand. Idag har kommunens gatuförvaltning hand om områdets skötsel.

Naturvärden

I området finns en del intressanta träd- och buskarter, både exotiska och en del

äldre inhemska träd, främst bok och tall. Dessa är till stor del planterade, men viss självföryngring sker också. Här finns t ex lind, *Tilia cordata*, och idegran, *Taxus baccata*, som i vilt tillstånd utgör signalarter. I området finns även flera arter som i vilt tillstånd är rödlistade bl a idegran, bohuslind, *Tilia platyphyllos*, och vresalm, *Ulmus laevis*. I fältskiktet har intressanta arter som blåsippa, hampstån, trädveronika och hönsbär noterats. Flera av dessa är inplanterade eller har kommit med vid plantering av andra arter.

Skogen genomkorsas av ett stort antal stigar, en även tillgänglig för handikappade. Det finns två promenadslingor som visar områdets olika trädarter. Den svenska slingan har skyltar med bilder och information om de olika svenska träden, medan den exotiska slingan endast har små skyltar med arternas svenska och vetenskapliga namn. Området utnyttjas av närliggande skolor och förskolor för utbildning i naturkunskap.

Texten är ett utdrag ur skötselplanen från 2006 av Andreas Lindqvist, landskapsarkitekt på Gatuförvaltningen i Varbergs kommun.

Hallands Naturskyddsförening 75 år.

Stenflis från stenhuggerperioden i Steninge naturreservat.

Den 15 december 1934 samlades ett antal medlemmar i Halmstads naturskydds- och försköningsförening på hotell Svea för att ombilda föreningen att omfatta hela länet. Föreningen fick namnet Hallands Naturskyddsförening. För att hålla kontakten med medlemmarna startade utgivningen av Hallands Natur redan 1936. I år är det alltså 75 år sedan det startade.

Här några ”milstolpar” i föreningens historia:

Tillsammans med Harplinge hembygdsförening startade naturskyddsföreningen arbetet med att försöka fridlysa stranden längs Haverdalsbukten. Efter långa förhandlingar avslutades arbetet med att föreningen för 55.500 kronor förvärvade tångallmänningen, skogsallmänningen och en del av Fjälldalsområdet. Därmed var ett strandområde på 350 hektar skyddat från exploatering. Staten övertog 1937 köpet och 1942 bildades Haverdalsreservatet. Detta får man väl kalla en bra start för den nybildade föreningen.

1941 erhöll föreningen ett 10 hektar stort skogbevuxet område i Steninge av disponent J.E. Sager. Detta var början på vårt fastighetsinnehav. 1945 var det dags för ytterligare en gåva av Sager nämligen kustheden i Steninge. Dessa områden utgör numera Steninge naturreservat.

En angelägenhet för föreningen var att skydda någon ljunghed som exempel på landskapet i det gamla Halland. Genom några välvilliga donatorer kunde föreningen 1942 för 5000 kronor förvärva fastigheten Björsåkra-Bölinge på Hallandsåsen.

Naturvårdstankarna i landet var nya och det var ett pionjärarbete föreningen utförde när den förde naturskyddets talan i olika sammanhang. 1943 bestod föreningen av 201 medlemmar.

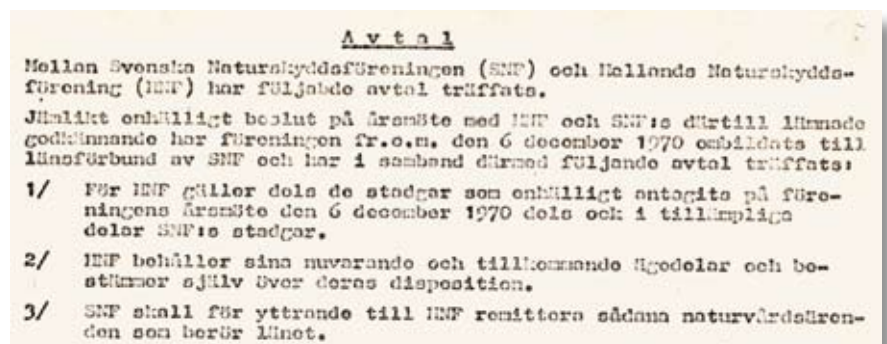
Torsten Hallenborg (ordf. 1945-1960) uttryckte vid ett tillfälle målsättningen ”Näst efter fred i världen är naturvården den viktigaste angelägenheten för att fortsatt liv på jorden skall vara möjligt.”

Under 1953 utökades fastighetsinnehavet

med två nya donationer, Justina Bengtsson fullföljde sin brors önskan att skänka Råmebo bokskog och Artur Lindblom lämnade över ägandet av Björkelund till naturskyddsföreningen.

Flera av de i länet numera skyddade områdena har initierats av naturskyddsföreningen t ex Morups Tånge, Gubbansån på Getterön och Sandsjöbacka i Kungsbacka.

Skyddet av hallandskusten har hela tiden legat naturskyddsföreningen varmt om hjärtat. Det började redan vid starten med Haverdalsområdet. Under 50- och 60-talet blev trycket på kusten allt större, sommarstugebyggena började växa upp på de få orörda områden som fanns kvar. Ett sådant område var Gullbranna där tio

På årsmöte den 6 december 1970 med Hallands Naturskyddsförening beslutades nämligen enhälligt en ombildning av föreningen till ett länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen. Ett avtal mellan parterna undertecknades av HNF den 6 december 1970 och av SNF den 15 mars 1971. Avtalet reglerade dels anpassning av föreningens stadgar till SNF's stadgar och dels de ekonomiska mellanhavandena mellan länsförbund och riksförening.

Svenska Naturskyddsföreningen

Riksorganisation för naturvård

stugor byggts. Föreningen arbetade nu med att få de ännu obebyggda delarna av Laholmsbukten fridlysta.

Som en följd av naturskyddsföreningens arbete donerade Ellen och Carl Larsson på Lilla Böslid sin andel (50%) i Gullbranna strandallmänning till föreningen. Genom bidrag från sponsorer kunde föreningen köpa in återstående delen av allmänningen för 64.000 kronor. När föreningen nu ägde hela området kunde arbetet med att lösa in de befintliga stugorna börja. Detta lyckades också och nu är området fritt från bebyggelse.

Hallands naturskyddsförening hade fram till 1970 varit helt självständig men nu var tiden mogen för ett samgående med Svenska Naturskyddsföreningen, som startade redan 1909 och alltså fyller 100 år i år. Nu blev föreningen ett länsförbund inom SNF. Ute i kommunerna hade också bildats lokala naturskyddsföreningar som nu ombildades till kretsar. Anslutningen till SNF innebar också att alla medlemmar nu fick tidskriften Sveriges Natur.

Detta var några plock ur naturskyddsföreningens historia. För den som vill fördjupa sig mera finns alla årgångar av Hallands Natur och andra dokument i Folkrörelsernas arkiv i Halmstad.

Text och Foto: Åke Andersson

Fåren hjälper till att hålla reservatet öppet.

Naturskyddsföreningen
100 år

Skog är inte bara träd. Där ryms så mycket mer som ska beaktas och vårdas. Sydved skapar samspel i skogsbruket; mellan produktivitet, lönsamhet och miljö. Mellan teknik och natur. Framtiden skogsbruk menar en del. Verklighet hos Sydved redan i dag menar vi.

Naturskyddsföreningens fastighet Björkelund är FSC-certifierad i samarbete med Sydved.

aktiv
Skogspartner – lite enklare att nå ett bra resultat i skogen

Distrikt Halmstad 035-729 90
Distrikt Hylte 0345-176 31
www.sydved.se

Kungsbacka Naturskyddsförening

Sven Nilsson, den legendariske skånske zoologiprofessorn, passerade genom Kungsbacka år 1816 på väg till Norge. Han noterade från färden mot Göteborg att vägen gick "öfver kala gråa bergsträckor- -" och vidare att "Högst uppe på de höga klipporna ser man stundom uthungrade boskapsdjur stå och sträcka sig ut öfver branten af det svindlande djupet, för att nå ett uselt bete." Om Kungsbacka stad skrev han: "Kungsbacka är mycket litet och förtjenar knappt namn af stad. Usla gator, små och dåliga hus."

Kungsbacka kommuns befolkning uppgick vid Sven Nilssons besök år 1816 till några hundratal personer, år 1974 till 35 000, idag bor här 72 000 människor. Inflyttningen har varit snabb. Människans behov omformade samhällsmiljön, en förändrad markanvändning påverkade landskapet.

År 1969 såg Kungsbacka Naturskyddsförening dagens ljus, år 1973/74 var medlemsantalet ca 300, år 2008 var totalantalet 1589 medlemmar. I ett första protokoll betecknades föreningen som Kungsbacka miljövårdsförening. Dess officiella namn antogs den 15 april 1970 och blev Svenska Naturskyddsföreningens Fjärekrets för Miljö- och Naturvård. Många har sedan dess varit aktiva; jag kan inte nämna någon utan att förbigå andra. Den första styrelsen hade emellertid denna sammansättning: Pereinar Persson blev dess förste ordförande. De andra var Alf Ludvigsson, Nils-Erik Axén, Lennart Bergstrand, Bengt-Ove Gunnarsson, Ulla Rapp, Birgitta Hammarlund, Jan Börjesson och Rolf Lugn.

Effekterna av den alltmer utbredda bebyggelsen och följdprojekt, föreslagna eller verkställda, som småbåtshamnar, vidlyftiga marinor, golfbanor, oljehamn med raffinaderi, utdikningar och genomgripande vägbyggen, liksom grustäkter uppmärksammades enligt föreningsprotokollen. Nedsmutsning och föroreningsproblematik, avfallsdeponier och energifrågor var också tidiga fenomen. En del av vad vi på den tiden ansåg vara fel och oacceptabelt kom likväl till stånd, såsom E6-ans dragning tvärs genom Sandsjöbackaområdets vildmark; men motorvägens föreslagna sträckning över Kungsbackafjordens strandängar hindrades.

Vår konventionella men likväl flexibla föreningsverksamhet kopplades till framtidstro och bevarandet av lokala naturvärden och innefattade såväl social som kulturell naturvård. Naturen skall vårdas men också vara till gagn! Naturvärden kämpar delvis mot naturen själv i olösligt motställda frågor: typ ljunghed eller skog? Förändringarna av kommunens natur och samhällsbildning har därmed varit många och genomgripande.

Kungsbackas "Usla gator, små och dåliga hus." har förbättrats, de "kala gråa bergsträckorna" är skogklädda. Men ljunghederna har delvis förlorats.

Sven Mathiasson

Berguv, en del av art- mångfalden

Jag låg för snart ett halvsekel sedan, på 1960-talet, och lyssnade till Kungsbacka kommuns siste berguvs-hanne av den gamla stammen; han hoade vid Kringlevattnet i Sandsjöbacka.

Björn Broo och jag sökte gifta bort enslingen till en hona, som vi höll i en på platsen uppförd voljär. Vi låg i nattens mörker, dolda av några enbuskar.

Det var mäktigt att lyssna till uvarnas kontaktsökande läten för att så småningom få se den vilda hannen landa på voljären. Jag spelade in hannens envisa hoande på min Uher-bandspelare, och kan fortfarande återuppleva vildmarksstämningen.

Paret fann varann.

Jag engagerade mig därefter, som flera andra, i artens rehabilitering och höll berguvspar för att producera avkomlingar i en voljär i trädgården hemma i Bångsbo. Hannen hoade för fullt, då den tiden var inne. Jag öppnade sängkamarfönstret och njöt. Grannarna accepterade parets påtagliga närvaro.

Återetableringen vid Kringlevattnet lyckades; skyddsområde skapades på 24 hektar. Snart fanns berguvspar också bl.a. vid Hördalen, på Kungsbackafjordens öar liksom vid Barnamossen. För något år sedan satt jag och väntade på den ny-

Berguv Foto: Per-Ola Svensson

etablerade vildsvinsflocken vid Blixered och hörde uven ropa från Kringlevatten-hållet! Bosättningen var lyckad och bestående.

”Berguven får symbolisera att förträning till utrotningens gräns kan vändas”.

En del av orsakerna till faunaförändringar förstår vi, annat förblir förborgat. Skogsduvans tillbakagång och försvinnande är sålunda lättare att förstå än utterns, sädgässens och svenskharens. Berguvens återkomst låter sig förklaras och visar att faunavård lönar sig. Vildsvinens, turkduvans och de tretåiga mäsarnas etablering avslöjar, att finns bara lämpligt habitat, så tar även nykomlingarna för sig.

Hur som helst, det har funnits och finns positiva trender inom såväl den lokala artmångfalden, som den naturliga biomassan. Men, en sak står också klart: Utan naturvårdsambitioner skulle en del biotoper ha förlorats. Särskilt viktiga för helheten och samtidigt för enskilda arter är skötseln av större sammanhängande naturmiljöer. Skydd av ett alltför fragmenterat landskap kan bli ett slag i luften. Man kan hoppas att utter, havsörn, labb och svartbent strandpipare, liksom berguven gjort, skall finna vägen tillbaka.

Sven Mathiasson

Naturskyddsföreningen i Hylte

Historisk tillbakablick

Vid ett möte på Örnaskolan 28 april 1976 bildas Hyltekretsen av SNF. De första 67 medlemmarna kom från Västbokretsen som bodde inom nya Hylte kommun. 16 medlemmar i Torup och Kinnared som då tillhörde Halmstadskretsen tillskrevs om de ville tillhöra Hylte. Vid årets slut hade medlemstalet ökat till 119 stycken.

Detta skedde efter kommunsammanslagningarna, Hylte 1974, men historien började tidigare. Redan på 50-talet fanns i Jönköpings län en driftig länsjägmästare Åke Hallander som gav i uppdrag till sina skogsvaktare att de skulle bilda kretsar av SNF i varje härad. I Västbohärad var det skogsvaktaren Folke Träppja som samlade några intresserade och övertygade riksdagsman Gustav Svensson att bli ordförande i kretsen, en post han behöll i många år.

I Stenshult fanns vid den tiden en ung Bengt Johansson, som först var med och bildade Västbo fågelklubb och blev sedan engagerad i Västbokretsen av SNF och satt i deras styrelsen. För att senare kunna få lämna det sty-

relseuppdraget fick han lova att starta en ny krets i Hylte. Då hade han avslutat sin lärarutbildning och var tillbaka till Hylte. Den första styrelsen bestod av många yngre från lärarkollegiet. Målsättningen var från början att det skulle finnas representanter i styrelsen från alla de gamla små kommunerna och att kretsens aktiviteter också skulle spridas ut i hela Hylte storkommun.

Under de första åren fanns t.ex. följande ärenden. Kommunöversikt – Fysisk riksplanering, i en tid då avfolkningen av landsbygden var mycket snabb. Pilkingtons utsläpp av svavel och förorening, Fritidsanläggning med omklädningsrum nere vid sjön i Mårås, Rönning i Byås backar och många trevliga exkursioner.

Bengt har hela tiden funnits med i kretsen dels som ordförande men även genom sitt intresse för fåglar, växter, skog och ekologi har han förmedlat kunskap kring detta på ett pedagogiskt och inspirerande sätt. Som en god lyssnare, lite av diplomat, har han även fått grupper med motstående åsikter inom skog och jakt att lyssna på varandras argument. Tack!

Anders Tullander

Ordföranden i Hyltekretsen

Bengt i Stenshult	1976-82
Rune Johansson	1982-83
Ove Gustavsson	1983-91
Bengt i Stenshult	1991-95
Anders Tullander	1995-

Hallands Naturskyddsförening

Med sina kretsar hade 5704 medlemmar 2008, vilket är ca 2% av Hallands befolkning

Kungsbacka Naturskyddsförening	1543
Falkenbergs Naturskyddsförening	883
Halmstads Naturskyddsförening	1680
Naturskyddsföreningen i Varberg	941
Naturskyddsföreningen i Södra Halland	456
Naturskyddsföreningen i Hylte	201

www.siaglass.se

Kvaliteten syns inte-
Den märks när man bakar!

BERTE QVARN

Mjöl till Bagerier, Pizzagrossister, Industrier och Hushåll

310 50 SLÖINGE, Tel: 0346/71 52 00 Fax: 0346/71 52 01
www.berteqvarn.se e-mail: info@berteqvarn.se

Naturskyddsföreningen i Södra Halland

En kvällstur den 7 augusti 1984 i Karsefors med S N F. Foto: Ingrid Wargren

Tanken att omorganisera naturskyddsorganisationen i Sverige hade diskuterats flitigt i slutet av 60-talet. Vid denna tid fanns i Halland en enda Naturskyddsförening och de flesta medlemmarna var högskoleutbildade akademiker varav merparten var bosatta i Halmstad. Man insåg att en breddning av organisationen var nödvändig för att dra till sig fler medlemmar och göra naturskyddsföreningen till något av en folkrörelse för att den på så sätt skulle få större genomslagskraft i naturvårdsarbetet. I stället för en enda förening ville man skapa en krets i varje storkommun och ett övergripande Länsförbund i Halland.

För södra Hallands del började det med att Arne Ericsson, som kallade till möte i Laholm den 16/4 1970 för att diskutera bildandet av en krets i Södra Halland. En interimsstyrelse tillsattes och det första årsmötet hölls den 19/11 1970. Stadgar antogs och styrelse valdes.

Arne Ericsson blev naturligt nog kretsens första ordförande. Den 3/12 ordnade kretsens sin första aktivitet: En underhållningsafton med Sven Gillsäter och Harriet Forsell som visade bilder från Falklandsöarna. Lokalen, Lagaholmskolans Centralhall var fullsatt av 352 betalande åhörare! Den första uteaktiviteten var en utflykt till strövområdet vid Dömmestorp i en vårfager nyutslagen bokskog med ett 60-tal deltagare. Många föredrag och aktiviteter har därefter ordnats under årens lopp.

När det gäller olika kampfrågor som vi har drivit kommer jag särskilt ihåg en mångårig kamp för att förhindra intrång med campingplatser och annat i våra sanddynsreservat, vilket slutligen har krönts med framgång. Praktiskt naturvårdsarbete har vi bedrivit i form av slåttring av Vindarps löväng och Tjuvhultskärret m m.

Varför jag är medlem och aktiv i Södra Hallands Naturskyddsföreningen.

Redan 1971 ansökte jag om att bli medlem i kretsens, efter att varit på Sven Gillsäter bildvisning och det första årsmötet. Jag tilltalades av möjligheten att aktivt delta i programutbudet och att kunna påverka efter bästa förmåga. Det var många intressanta inslag i den nya föreningens utbud, t.ex. kurser om fåglar, botanik, geologi. En givande och fascinerande kurs var om fjärilar med Lars Kullmar som ledare och då hade vi flera intressanta nattutflykter. Det organiserades spännande och intressväckande naturvandringar, fågelexkursioner och bussutflykter där mycket folk deltog.

Jag fick flera nya goda vänner. En av dem var Yngve Johansson från Våxtorp, en synnerligen duktig och självlärd botaniker som fick en stor betydelse för min egen utveckling som först och främst botaniker. En annan ny god vän var vår nye ordf. Arne Ericsson. Det organiserades många trevliga vandringar, som en årlig vandring på Hallandsleden och en liknande vandring runt Bjärehalvön som också var mycket intressanta och lärorika. Jag blev så småningom medlem i styrelsen. Det är längesedan nu och nästan alla av de ursprungliga kamraterna har dött undan och själv är jag inte längre lika aktiv, men det har ändå blivit en del tillfälliga uppdrag. Jag är glad och tacksam av att få hjälpa till lite då och då.

Sven Erik Jönsson

Vandring längs med Bjäre kusten 10 April 1983. Foto: Ingrid Wargren

Falkenbergs Naturskyddsförening

I samband med den stora kommun-sammanslagningen 1970 ansågs det önskvärt att det bildades lokala naturskyddsföreningar i de olika kommunerna. På initiativ av dåvarande Hallands Naturskyddsförening och Svenska Naturskyddsföreningen kallades till ett möte den 28/8 1970 med ett 30-tal deltagare. Det beslöts bilda en förening och Gösta Edman blev vald till dess första ordförande.

I styrelsen försökte man i möjligaste mån få representanter från varje gammal delkommun. Medlemsantalet det första året uppgick till ett hundratal medlemmar och ökade sedan stadigt, för att på 80-talet vara uppe i ca 1150 medlemmar.

Basen i verksamheten har naturligtvis varit av medlemsvårdande karaktär med en mängd utflykter och exkursioner, inte bara inom egna kommunen, utan även till resmål som t.ex Öland, Hallands Väderö, Hammarsjön, Falsterbo m.fl. platser. Även studiebesök har företagits, bl.a. har Pilkington och Värö bruk besökts.

Ett stort antal studiecirklar har startats, speciellt ämnet botanik lockade många deltagare.

Föreningen har även arrangerat paneldebatter, bl.a. en mycket uppmärksam debatt med jägarorganisationerna.

En rolig grej var också en frågesport i Hallands Radio mellan de olika föreningarna i länet och med Anders Wirdheim som frågeledare och som hade många lyssnare (enl. Radio Halland ca 25.000 per gång) Där för övrigt Falkenbergs NF lyckades vinna.

Föreningen har även haft möjlighet att komma med synpunkter på kommunala byggplaner, vägsträckningar, m.m. Den nya järnvägssträckningen genom kommunen hade föreningen synpunkter och förslag på.

Ett omtalat projekt var det s.k. Fegenprojektet 1973, då bl.a. tyska intressenter ville anlägga en stugby, ordna campingplatser, anlägga båt o kanotleder, m.m. vid Fegensjön.

Föreningen, tillsammans med andra berörda parter och naturskyddsföreningar runt sjön, protesterade mot storleken av projektet, och att sjön Fegensjön inte skulle tåla en så omfattande verksamhet, och det kom inte heller förverkligas. Det kan nämnas att även Hasse o Tage stödde

naturskyddsföreningarnas krav på ett slopande av projektet.

Inför riks- och kommunalvalen har kretsen tillskrivit de olika partierna som fått redovisa för sin syn på olika natur- och miljöfrågor. I samband med kärnkraftsomröstningen, mars 1980, fick medlemmarna besvara en enkät om sin inställning.

Under ett antal år skötte föreningen "Bengtsgårds äng" i Vessige med slätter.

Föreningen har även engagerat sig i "Naturens Dag", arbetat med "Handla miljövänligt"-kampanjerna, utsett bästa "miljöbutik", deltagit på Sjönevads marknad med marknadsföring av SNF och svamputställning m.m.

Inför föreningens 10-årsjubileum 1980 slogs på stora trumman. 21 naturkonst-

närer från hela landet bjöds in till en utställning i Sparbankens förnämliga utställningshall. Bland utställarna kan nämnas Gunnar Brusewitz, Harald Wiberg, Lars Jonsson, Gunnar Pettersson m.fl.

Det gjordes naturligtvis även PR för naturskyddsföreningen, men även WWF och fältbiologerna uppmärksammades. Utställningen invigdes av naturfotografen Ingemar Lind.

Vernissagedagen besöktes av ca 500 deltagare. Det blev en god försäljning av konstverken konstnärer var mycket nöjda med arrangemanget, som även uppmärksammades av press och riksradio. Inför 20-årsjubileet gjordes ett liknande arrangemang men i något mindre skala.

Erling Karlsson (sekr. 1970-1995)

Bettys stuga i Skattagårds naturreservat, numera rivet. Anita Cederberg har tecknat ett stort antal programomslag för Falkenbergs kretsen genom åren.

Ordföranden i Falkenberskretsen

Gösta Edman	1970-1973
Olof Stenström	1974-1979
Roland Alexandersson	1980-1991
Inger Hallberg	1992-1994
Vagn Abel	1995-1998
Margareta Bengtsson	1999-

Naturskyddsföreningen i Varberg

Under många år har jag varit medlem i SNF, en stor del av den styrelsen. Många av den tidens problem diskuterades på våra möten, det rörde sig främst om de stora industrietableringarna i Varberg, Ringhals och Väröfabriken, som bl.a. ville deponera sitt avfall i en mosse i Värö men som lyckligtvis stoppades. Även Getteröområdet framtid med den otidsenliga avfallshantering "Dumpen" som vi bekämpade. Som privat organisation var vi tämligen svaga, men vi kunde åtminstone göra oss sedda i lokalpressen HN, där vi framförde våra åsikter.

Vad jag mest kommer ihåg är våra söndagsutflykter för föreningens medlemmar. En tapper skara på 10 – 15 personer brukade ställa upp. Utfärderna gick till naturreservat och andra naturområden både i Varberg och ute i länet. Med tiden växte aptiten hos mig att närmare utforska det vackra Varbergsområdet och jag började göra

En dunge av blommande **prakt-häggmispel** vid Bjällemad, Tvååker. Arten kommer troligen från NÖ Nordamerika men spreds till Europa på 1860-talet. Det första svenska vildväxande beståndet uppmärksammades först 1961 i Göteborg.

anteckningar om det, mest gällde det växterna. Min vän Karl-Olov Gustavsson, som också var medlem i SNF:s styrelse, gjorde stora insatser inom geologin i trakten och har också skrivit en bok om Varbergsbygdens geologi.

Ett stort genomslag blev det när vi, några botanister från samtliga kommuner i Halland, slog oss samman för att göra en systematisk inventering av landskapets kärlväxter. En sådan hade inte gjorts sedan 1924 och den var därtill ganska knapphändig. Efter att "Hallands flora" var färdig 1997, fortsatte det för min del av bara farten. Resultatet blev en serie häften, hittills nio till antalet, där växterna presenteras sockenvis, från Tvååker i söder till Ås i norr. Böckerna innehåller en kort redogörelse för socknens geografi och geologi, de intressantaste naturområdena och växterna där, samt därtill en fullständig växtlista.

Vid inventeringen har hittats några för Varberg nya växter, t.ex. vitpyrola, trådveronika, backsmultron, slokstarr och vippstarr. för Halland nya växter är sloknunneört, gulhö och finnoxel.

Man föreställer sig ofta att floran är sig evigt lik, att samma växter återkommer år efter år. Men så är inte fallet, även om

en stor grupp växter är tämligen stabila i sin förekomst. Många människor av idag har aldrig sett en blåklint i det fria; för 100 år sedan var den talrik i åkrarna. Samma gäller många andra växter, särskilt de som på något sätt är knutna till det gamla jordbruket, t.ex. kattfot, tätört, backsippa, nattviol, vildlin, brudbröd och darrgräs.

Å andra sidan har under de senaste 100 åren, ja i vissa fall 50 åren, nya arter formligen invaderat vår natur och uppträder på sina håll i massupplaga. Exempel på detta är prakthäggmispel, spärroxbär, kanadensiskt gullris, kanadabinka, praktkungslysljus, jättebalsamin, blekbalsamin och syltåg.

Darrgräs på Järnmölle naturbetesmark, Tvååker, där den är ganska vanlig. Ett ännu större bestånd, kanske Varbergs största, finns vid Åsklosterfjordens inre del. Darrgräs klarar sig inte på dagens gräsmarker, vallarna.

Den snabba förändringen är ett skäl att regelbundet göra inventeringar av våra vilda arter, både växter och djur. Desto mer angeläget är det när den stora klimatförändringen rullar in över oss. Vi kommer troligen att uppleva många sättningar i vår svenska flora framöver.

Text och bild: Ingvar Lenfors

Blåklint; en sällsynthet i våra dagar. Rösäng, Torpa.

Hur miljörelsen kom in i Naturskyddsföreningen

Naturskyddet i Sverige föddes för 100 år sedan, men den svenska miljörelsen har bara ca 40 år på nacken.

Den sammankopplas med väckarklockor som Rachel Carson, Hans Palmstierna, Georg Borgström, Gösta Ehrensverd och Björn Gillberg. Gillbergs Miljöcentrum och Miljögruppernas Riksförbund bildades 1971. På dagordningen stod framför allt gifter i maten och i naturen. Rörelsen splittrades redan året därefter, och en mer radikal gren, Miljöförbundet, såg dagens ljus.

Hösten 1971 kallades jag som ung nyutexaminerad kemist/biolog att leda en studiecirkel om miljövard i Halmstad i Medborgarskolans regi. Jag hade då också genomgått en av de första kurserna i miljövard på universitetsnivå som ordnades i landet, vid Chalmers i Göteborg. Cirkeln blev startpunkten för Halmstads miljövarmgrupp, som efter splittringen på riksnivå 1972 kom att tillhöra Miljöförbundet.

I Halmstadskretsen av SNF blev jag engagerad genom att leda studiecirkel 1972 i ett ämne som nyligen kommit i ropet: ekologi. Hela kretsens styrelse och några andra intresserade deltog i cirkeln. Medelåldern på deltagarna var hög.

I Halmstad gick det relativt fridsamt till. Miljögruppen ägnade sig åt studier och drev kampanjer, mot Hormoslyr, mot Pilkingtons etablering och utsläppen från spilloljeraffineriet Bitoil (sedermera ScanFuel och Reci), mot gifter i po-tatisen och djur- och naturovänlig gris-uppfödning. Kampanjerna var en lång rad insändare i Hallandsposten, offentliga debatter och ett par uppmärksammade utställningar.

Mellan de två grenarna av natur- och miljörelsen i Sverige var vid denna tid ett svalg befast, präglad av ömsesidig misstro. Mot de gamla "uvarna" i naturskyddsföreningen, som inte brydde sig om andra samhällsfrågor och ofta dessutom uppfattades som lierade med skogsnäringen, stod de unga miljöaktivisterna, som demonstrerade, delade ut flygblad och genomförde mer eller mindre lagliga aktioner. Denna klyfta fanns även inom naturskyddsföreningen, vars ungdomsorganisation Fältbiologerna antog miljörelsens kampmetoder. En gemensam slagpåse var bl.a. Naturvårdsverkets förste generaldirektör Valfrid Paulsson, vilken i sin tur kallade miljöaktivisterna trubadurer och gycklare.

1981 bildades Miljöpartiet i Halmstad. Det blev en utlösande faktor för att Halmstads Miljögrupp tappade kraft och slutligen lades ner hösten 1984. Aktivisterna sögs upp av det nya partiet och av Naturskyddsföreningen.

Parallellt genomgick naturskyddsföreningens kretsstyrelse en förnyring och radikalisering. Föreningen gjorde under början av 80-talet ofta gemensam sak med miljögruppen i lokala miljöfrågor.

Ett viktigt genombrott för föreningens mer utåtriktade miljöarbete var Miljövänliga veckan, som startade 1990.

Foto: Peter Lindberg, Projekt Pilgrimsfalk

Pilgrimsfalk Hallands landskapsfågel

Pilgrimsfalken har länge varit en hotad art. I mitten av 1970-talet var det miljögifter som PCB och DDT och kvicksilver som gjorde att reproduktionen inte fungerade. Naturskyddsföreningens Projekt Pilgrimsfalk med skydd av bon, kartläggning av miljögiftens effekter och uppfödning av falkungar har gjort att vi igen har en stam på tillväxt. Skydd av boplatser och aktivt arbete för att få bort dagens miljögifter, främst flamskyddsmedel, måste dock fortsätta.

1989 blev pilgrimsfalken Naturskyddsföreningens symbol.

Kampanjen initierades centralt och har blivit en institution. Nu sattes fingret på konsumenternas och handelns ansvar för att hejda miljöförstörelsen.

Naturskyddsföreningens verksamhet har således sedan 70-talet breddats, både centralt och lokalt till att omfatta inte bara naturskydd utan hela spektret av frågor som rör vår livsmiljö. Därmed finns inte längre någon motsättning mellan olika grenar av miljörelsen i Sverige. Även Greenpeace tycks ha upphört med sina spektakulära aktioner och arbetar numera med samma metoder som övriga miljöorganisationer, nämligen mödosamt insamlande av fakta, opinionsbildning genom tillgängliga media och lobbying gentemot beslutsfattare på alla nivåer.

En gammal miljöaktivist som under-tecknad kan möjligen med viss nostalgi se tillbaka på 70-talets kämpaglöd, men samtidigt måste man trots allt glädjas åt att de flesta av de radikala ståndpunkter som vi då stred för numera omfattas av majoriteten. Det gäller bara att gradvis flytta fram positionerna, för kampen måste ju fortsätta. Utmaningarna är inte mindre idag än för 40 år sedan.

Bruno Toftgård

SNF är en vital Hallands Naturs

Fältbiologerna

Fältbiologerna hade mer än tio klubbar i Halland från mitten av 1970-talet och ca tio år framåt. En klubb i varje halländsk stad men även i Båstad, Veinge, Hylte, Veddige och Tvååker. I Halmstad fanns ett tag, förutom Halmstadklubben, även Nissans fältbiologer. Flera klubbar hade egna klubbstugor eller lokaler. I hela landet fanns då över 10.000 medlemmar.

Efter ett riksårsmöte i Halmstad i mitten av 1970-talet var intresset på topp. Flera hallänningar satt i riksstyrelsen och tiden var inne för att starta ett eget distrikt. Då var Halland delat så att norra hörde till Västsvenska och södra till Skåne. Hallands Fältbiologer bildades, emblem blev den sällsynta strandväxten martorn och en tidning gavs ut med samma namn. I Halmstad öppnades ett kansli med 1-2 distriktsinstruktörer som drog igång mer och mer verksamhet. Tillsammans med någon lokal fältis hölls skolpresentationer och nya medlemmar värvades och klubbar startades.

Grundtanken var och är fortfarande, att om du är naturintresserad så är du också beredd att kämpa mot miljöförstöring. Det ordnades kurser, läger, naturresor och småfältsläger samtidigt som makthavare och exploatörer utsattes för aktioner mot resursslöseri och bevakades av så kallad kommungerilla. Det sistnämnda var fältbiologer som utnyttjade off-

entlighetsprincipen gick upp på kommunkontoret och läste i diariet om vilka nya exploateringsärenden som kommit in. Sedan kunde olika protestaktioner göras av klubben.

Fältbiologerna är en fristående ungdomsorganisation till Naturskyddsföreningen och styrkan var och är att ungdomar driver föreningen själva. Föreningen är en fantastisk skola där fältisar blir fantastiskt duktiga på att organisera kurser, läger, resor, matlagning, kaféverksamhet men även att debattera, marknadsföra idéer, leda styrelser och vara väl insatta i föreningsfrågor. Många fältbiologer har senare blivit framgångsrika forskare, debattörer, pedagoger, naturguider eller arbetar med miljöfrågor på myndigheter.

I slutet av 80-talet minskade Hallands fältbiologers verksamhet, kanske var det missad medlemsvärvning eller att fokus i stort kom på annat än natur och miljö. Satsa på dig själv var 80-talets slagord men samhället började också att bättra ta miljöansvar. Biologer och miljövetare anställdes, företag miljöcertifierades och naturskolor startades i kommunerna.

På 90-talet delades distriktet igen tillbaka till det ursprungliga och nya krafter ordnade bl a Urskogsrock!

Susanne Åhrén

Aktiv i Fältbiologerna 1979-85

1983 proklamerades som Skogens År av skogsnäringen. Man ville förbättra relationen till allmänheten efter 70-talets många konfrontationer kring kalhyggesbruk, besprutningar etc. Med olika arrangemang skulle hemkänsla skapas i den "nya" skogen (läs granåkrarna).

I protest bildades Hallands Naturskyddsförenings Skogsgrupp. Vi vägrade känna hemkänsla i granåkrarna eftersom skogens många organismer omöjligt skulle kunna göra det. Gruppen bestod av Åke Brimse, Arne Ericsson, Kjell Georgson, Tage Jonasson, Krister Larsson, Volmer Lind, Per Magnus Åhrén samt undertecknad. Det fanns således i gruppen yrkesmässig anknytning till både skogsbruket och naturvården samt specialkunskaper i botanik, ornitologi och entomologi. Alla hade dessutom en stark förankring i SNF. Man kan säga att vi hade på fötterna när vi yttrade oss!

Vi började med en studiecirkel med SNF-kursboken "levande skog". Det hann bli många debattartiklar, seminarier, inventeringar och exkursioner för politiker och allmänhet under dessa år. Lägg därtill alla litteraturstudier, studiebesök och exkursioner, som vi hann med under de närmare tolv år vi jobbade som en i stort sett sammanhållen grupp.

Men fokus kom att växla genom åren, som en spegel av sin tid. Ofta var vi dock steget före.

Som i försurningsfrågan: Det var för oss obegripligt att man i Halland, med den sura berggrunden, de västliga vindarna med sitt försurande innehåll och kunskapen om granens egen försurande inverkan, inte hejade granifieringen av landskapet. Snarare intensifierade man granskogsbruket! Naturskogar med stort lövinslag, de s.k. 5:3skogarna (på skogligt håll kallade skräpskogar!) skulle med piska och morot omvandlas till granåkrar. Vi häpnade och protesterade. Liksom senare i kvävefrågan. Trots det stora kväveinnehållet i skogsmarken fortsatte man med skogsdikning och dessutom med bidrag!

Rovfågelsexursion med fältbiologerna i Varberg 1980. Foto: Per-Ola Svensson

hundraåring med arbetssätt i tiden! kyddsföreningens Skogsgrupp- en tillbakablick.

Det var inget annat än en snabbtransport av kväve ut i det redan övergödda havet. Vi misstänkte att naturhänsynen i skogsbruket var dålig i Halland. Och det var den!

Vi tog nämligen i slutet på 80-talet kontakt med länets skogsvårdsstyrelse (SVS) för att initiera en undersökning liknande den som SLU genomfört i andra län. Gensvaret från SVS var positivt. Vi hade vid den tiden ett bra samarbete. På deras uppdrag hade vi bl.a. genomfört översiktlig naturvårdsinventering (ÖNI kallad) i flera områden.

Naturen och naturvården var hårt trängd, men ändå fanns det inskrivet i skogsvårdslagen att hänsyn skulle tas. I skogsvårdslagen (1979) hade hänsynen dessutom preciserats genom paragraf 21. Slumpvis plockades avverkningsanmälningar ut och vi och SVS gick ut var för sig före avverkningarna för att bedöma vilka naturvårdshänsyn som borde tas. Efter avverkningarna bedömde vi vid gemensamma exkursioner hur mycket hänsyn som tagits. Resultatet var mycket nedslående. I Halland togs mindre hänsyn till den biologiska mångfalden än i övriga undersökta län. Intressant nog hade SVS och vi tolkat innebörden av lagen likadant. Det var alltså tydligt inskrivet i lagen vad som skulle göras! Brist på kunskap kunde det heller inte vara. Skogsstyrelsen var vid denna tid

en flitig utgivare av vackert illustrerade trycksaker med naturtema.

Det blev alltmer uppenbart att produktionen med sin tvingande lagstiftning utarmade skogens ekosystem och förstärkte försurnings- och kväveeffekterna. En ny skogsvårdslag var i antågande. På jordbruksdepartementet tillsattes en skogspolitisk kommitté. SNF (riksföreningen) inbjöd den till en tvådagars rundresa i skogshalland. Vi planerade och var självklara värdar för kommittén under dessa dagar. De hälsades välkomna till Södra lövskogsregionen ute i en granplantage i Skedala. Det väckte förundran och gjorde intryck. Men platsen var verkligen relevant vald. Siffror vi tagit fram visade att över 80 procent av all ungskog i Halland utgörs av granplantager. Detta i ett landskap som i vårt grandominerade land har unika möjligheter till mångformighet både beträffande virke och natur!

I den nya Skogsvårdslagen från 1994, som blev resultatet av kommitténs arbete, fick naturen en starkare ställning. Miljö och produktion skulle väga lika tungt.

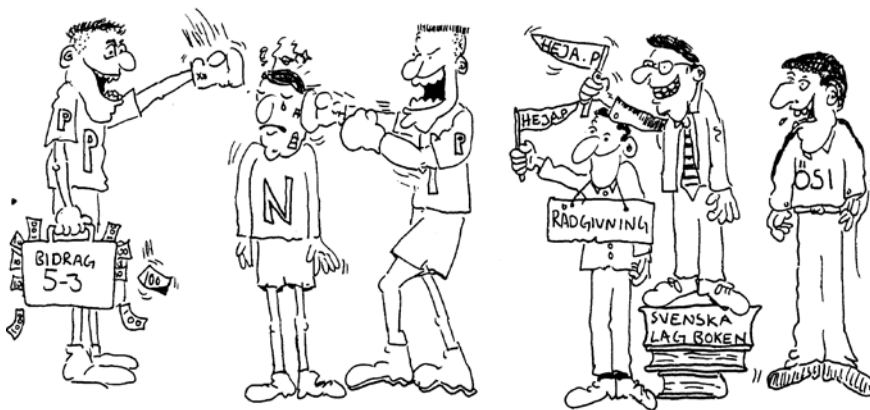
Femton år har gått. Kanske dags för en granskning av en ny halländsk skogsgrupp?

SNF fyller 100 år i år. Det ger anledning till reflektion. I min tillbakablick framträder en förening, som inte stelnat i styrelserum

Några från skogsgruppen, Åke Brimse, Wolmer Lind, Per-Magnus Åhrén och Krister Larsson ute i halländsk granåker med Hallandsposten. Foto: Göran Odefalk.

bakom paragrafer utan är öppen för arbetssätt i tiden. Vi som gick samman i en skogsgrupp var djupt engagerade. Det var ett självständigt initiativ, men snart ingick vi som aktiv del i riksföreningens skogsnätverk. Vi hade både frihet och stimulans, samtidigt som tillhörigheten i en stor riksförening gav extra tyngd och auktoritet åt vår verksamhet. Tveklöst är SNF en vital och unik hundraåring med ett inspirerande och framgångsrikt förhållningssätt! Det är inte utan att man känner sig glad och stolt över att vara med!

Naturen och naturvården var hårt trängd, men ändå fanns det inskrivet i skogsvårdslagen att hänsyn skulle tas. Men hänsynstagandet var dåligt i flera län, visade en undersökning som forskare vid SLU genomfört. Vi misstänkte att så var fallet också i Halland. Teckning av Richard Persson, Falkenberg

Ebba Werner

Minnen från 1990-talet i Hyltekretsen

Naturskyddsföreningen har historiskt lockat till sig medlemmar som varit intresserade av flora och fauna, medlemmar som "hållit stövlarna leriga" och varit ute på exkursioner med kikare, lupp och ryggsäck. Under 1980- och 90-talen blev en ny grupp av medlemmar engagerade i Naturskyddsföreningen – människor som frågade sig hur vi i vårt dagliga liv påverkade miljön, lokalt och globalt.

"Handla miljövänligt" var vårt slagord, när styrelsen tillsammans med ett gäng inkallade eldsjälarna besökte varenda affär i kommunen, under miljövänliga veckan. Med hjälp av ekologiskt bjudkaffe försökte vi få folk att stanna upp, reflektera och diskutera. Det gällde tvättmedel och andra kemtekniska produkter, det gällde KRAV-bananer och annat ekologiskt odlat. Det gällde hur man själv som individ och köpare kunde påverka vad som stod på affärshyllorna. Då fanns ett enda eko-kaffe, nu finns många märken att välja mellan! Ekologiskt är inte längre "exotiskt" på affärshyllorna.

Inte bara innehållet utan också själva förpackningarna var på tapeten. Varje besök i affären genererade mängder med

avfall (och gör väl än...). Inte bara Hyltes soptipp var full och läckte lakvatten. Hur kunde man minska på sopberget? Sopsortering och återvinning började diskuteras i Sverige.

Då hälften av våra hushållsopor är komposterbara drog Naturskyddsföreningen i Hylte igång studiecirkel där 40 hushåll lärde sig kompostera. "Kompostvandringar" med tipspromenad anordnades i Landeryd, Unnaryd och Hylte. Även maskkomposten som tog hand om fekalerna från separationstoiletten vid Elias Fries skola besöktes. I vår vidsträckt kommun verkade det ju smart att slippa forsla potatisskal och äppelskrottar långa vägar till tippen, när man i stället kunde få bra jord till trädgården alldeles gratis.

Den 27-29 maj -94 hade Hylte kommun 20-årsjubileum. Då på "Hyltefestival" sålde vi fågelholkar, nymodiga ekologiska gårdschips och grillkolständer som skulle ersätta den eländiga tändvätskan. Eko-öl fick vi inte tag på vid den tidpunkten, men tanken fanns. Vi visade kompostmask (naturligtvis!), värvade medlemmar och gjorde reklam för oss så gott vi kunde. Några krukor med vita smultron och penningört från egen trädgård gav tanken till växtbyttardag i Hylte.

Under mina år i Hyltekretsen har vi haft en salig blandning av aktiviteter i våra programblad.

Vi har arrangerat svamputflykter i Elias Fries hemtrakt Femsjö och många andra roliga, gemytliga och spännande vandringar med olika teman. Kunniga personer, som lett vandringen, har berättat om sitt specialintresse och för det mesta har deltagarna bidragit med ytterligare kunskaper och intressanta inpass. Det har handlat om geologi, vilda örter, lavar, skogshantering, fåglar, medicinalörter, intressanta kulturbygder. Även guldvaskning, slagruta, trädgårdsvisningar samt reseberättelser med fina bilder från när och fjärran har stått på programmet.

Vilken bredd på aktiviteternas innehåll - men ändå under samma förenings parasoll! Vilket engagemang bland helt vanliga människor som bjuder på sig själva och delar med sig av sitt kunnande!

Varför har jag då varit med i Naturskyddsföreningen under så många år? Kanske för att känna styrkan i att vara en av många som bryr sig.

Karin Fagernäs,
fd sekreterare i Hyltekretsen

Länskonsulent

Natursnokare, mera korvgrillning, barnvagnsvänliga aktiviteter, sommarläger för familjen, överlevnads-lager för studenter, Handla miljövänligt i butiken tillsammans med ekologiska bönder, trivselsmöten för nya medlemmar, roligare länsstäm-mor, effektivare styrelsemöten och planering, fler kvinnor på styrelse-posterna, nätverk för slagkraftigare bevakning av regionala miljöfrågor....

Detta är några av de nya aktiviteter som kom ur projektet Lokal och regional utveckling på 90-talet. Jag hade för-månen att jobba som länskonsulent i 6 år i Halland då länsförbunden erbjöds konsulenter som en del i projektet. Min roll var att stötta aktivas initiativ till nya former för verksamhet. Som samordnare var jag spindeln i nätet mellan kretsar, länsförbund, andra konsulenter, riksskansli och andra miljöaktörer. Utbyte av goda

Hur blev slamfrågan så viktig på 90-talet?

Som ordförande i Falkenbergskretsen i mitten av nittioalet deltog jag i flera årsstämmor på riksnivå. Diskussionen om slam stod mellan om SNF skulle se slammet som en resurs och en del av kretsloppet eller om föreningen skulle se slammet som en miljöfarligt avfall. Som representant för kretsen hade jag med mig ett ställningstagande att se slammet som näring som skulle återföras till kretsloppet.

I debatten, under stämman, fick Gunnar Lindgren mig ett skifta perspektiv på frågan och jag kom fram till en mycket stark övertygelse om att det är förödande för kretsloppet att få in slammet i jordbrukets livsmedelsproduktion.

Orsaken till att slammet inte hör hemma i ett kretsloppsamhälle beror på att dagens avloppssystem bygger på ett linjärt tänkande med ursprung i 50-talet. Ett

synsätt som bygger på att bli kvitt ett problem, nämligen avloppsslam, nedsmutsade vattendrag, sjöar och hav. Det var angeläget att behålla ett badbart havsvatten, fritt från bakterier och det var då inte längre möjligt att släppa det så kallade "gråvattnet" direkt i havet. I takt med att kemikalieanvändningen ökade i vardagen ökade också kemikaliehalten i slammet och problemet med vad man skulle göra med detta "avfall" var ett faktum.

Idag är tyvärr tankarna hos kommunernas vatten- och avloppsbolag i stort sett i samma läge: Man vill bli kvitt slammet och helst få betald för det. Man kallar det felaktigt för ett "jordförbättringsmedel" och försöker att miljöcertifiera det. Det är för dyrt att bygga om systemet till "ett kretsloppssystem" och kommunen försöker av ekonomiska skäl in i det längsta att slåss för det gamla systemet. Dessutom har kommunerna på en del områden förbättrat reningstekniken, med resultatet att allt fler kemikalier hamnar i slammet.

De senaste 50 åren har samhället till-

förts tusentals nya kemikalier varje år. Kemikalier, som används i maten, till rengöring, till biltvätt, i industrin, m.m. Kemikalier som vi har mycket lite erfarenheter om. Kemikalier som påverkar vårt dricksvatten, livsmedlen, livet runt oss och vår hälsa? Dessa kemikalier fångas till största delen upp i slammet och med en "liten analys" påstår man ofattbart att slammet är "miljövänligt".

Ett kretsloppssystem bygger på att alla delar i sig själv är en resurs och en livsberikande del av systemet. Det kräver att vi strävar efter att handla produkter utan miljövidriga kemiska substanser och avloppssystemet inriktas på att fånga upp närsalterna utan att blanda och förorena dom med kemikalier från t.ex. industri och biltvättar. Ca. 96 % av närsalterna från ett toalettbesök finns i urinen och är därmed den ända avloppsprodukt som kan vara av intresse för jordbruket.

Vagn Abel

Ordf. i Falkenberg 1995-1998

idéer kunde göras lättare med en anställd och nya nätverk skapades. Jag kunde arbeta när de ideella krafterna inte räckte till.

Medlemstillströmningen var mycket stor vid denna tid och det behövdes en förnyelse av organisationen för att kunna

fånga upp de nyas engagemang. I Hallands kretsar pågick dessutom en diskussion om länsförbundet överhuvudtaget behövdes, eftersom kretsarna hade flera från sina styrelser som representanter i förbundet och detta tog tid från att engagera sig i kretsen. Nyvalda länsordförande Harriet Axelsson förnyade då länsförbundet, till en liten arbetande styrelse med regionalt intresserade ledamöter, ersatte kretsrepresentationen med ordförandeträffar på Björkelund och kretsråd under trevliga former. Dessutom skulle länskonsulenten finnas för de aktiva.

Tillsammans med kretsarna ordnade jag träffar för nya medlemmar så att vi kunde fånga upp de nyas engagemang. Nya ville oftast inte sitta länge i styrelser. Hellre då engagera sig i tillfälligt t. ex i Handla miljövänligt - veckan, någon aktuell fråga eller hjälpa till med barn- och familjeverksamhet. Det framkom också att många nya känt sig vilse på faktafyllda expertledda exkursioner där för lite tid ägnades åt social samvaro. Man ville också grilla korv med barnen och umgås runt lägerelden. Kretsarna tog detta till sig och programmen breddades.

Nyvalda i styrelser utbildades för att snabbare komma in i föreningen. Nätverk blev till för t ex Väst kustbanan, frågan om avloppsslam på jordbruksmark eller inte och Handla miljövänligt. Samarbeta med Hallands ekologiska Jordbrukare (HEJ), Miljöengagerade studenter på Högskolan i Halmstad (MES), Kommunförbundet, kommunernas Agenda 21 m fl inleddes. Ett behov fanns också för utbyte mellan regionala miljöaktörer och detta utmynnade i att Miljöforum Halland bildades med länsförbundet ingående.

Tiden var fantastiskt givande med att arbeta tillsammans med så många eldsjälar och vara med om att förnya föreningen. I slutet av 90-talet avslutade riksorganisationen projektet och länsförbunden fick överta arbetsgivaransvaret för konsulenterna. I Halland övergick konsulenttjänsten efter några år i andra tillfälliga projekt. Nya krafter hade tillförts länet och plats för nya former av engagemang hade skapats.

Susanne Åhrén

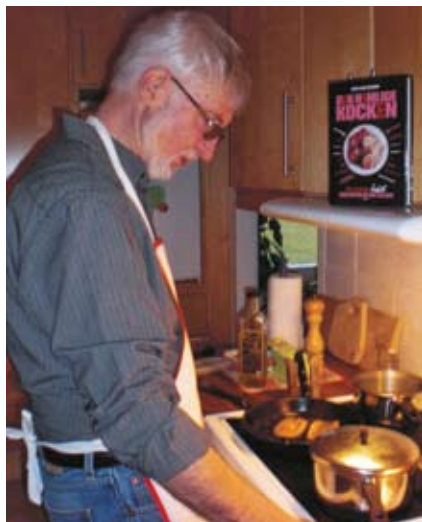
Länskonsulent 1992-2000

Mat och Miljöcirkel i Falkenberg

När det är matdags och vi lägger upp mat på tallriken vill vi att det ska se aptitligt ut och smaka gott. Men det är bara en aspekt på mat. Vad vi stoppar i oss har stor betydelse för så mycket mer!

För det första är maten självklart den näring som ska ge energi och välmående till våra kroppar, det vet alla. Men vad som hänt med födoämnen innan de hamnade på tallriken har stor betydelse för natur och miljö. Därför är mat och livsmedelsproduktion något som verkligen hör hemma i Naturskyddsföreningens program.

Falkenbergs Naturskyddsförening inbjöd för ett par år sedan till en studiecirkel kring temat mat och miljö. Det visade sig att det fanns intresse för detta. Vi har varit 8 – 10 personer, både män och kvinnor, som ca. en gång i månaden under vår och höst har träffats för att på olika sätt fördjupa oss i ämnet

Cirkeldeltagare har läst boken "Den hemlige kocken" och omsätter kunskaperna vid spisen. Inga kemiska tillsatser här inte! Foto: Margareta Bengtsson

mat och matproduktionens betydelse för miljön.

Cirkeldeltagarna är hälso- och miljömedvetna personer, som redan tidigare vet att ekologiska och när-producerade livsmedel har så många positiva effekter. T.ex. att hälsangynnas av att KRAV-märkta och ekologiska produkter inte innehåller rester från giftiga bekämpningsmedel och är mer "nyttiga".

Ekologisk produktion är till gagn för den biologiska mångfalden. Klimatet gynnas av att vi prioriterar korta tran-

sporter, o.s.v. Men visst är det så att ju mer man vet, desto mer inser man att det finns så mycket mer man vill veta! Några gånger har vi gjort studiebesök hos kunniga producenter som visat och berättat om sin verksamhet. Intressanta föreläsare har vi också haft, senast Bengt i Tängagård som just varit på Kuba och tagit del av ekologisk odling där.

Vid våra träffar har vi bl.a. diskuterat intressanta artiklar och skrifter som någon uppmärksammat. Mat är ett hett ämne i media just nu så det har inte saknats diskussionsämnen! Mats-Erik Nilssons bok "Den hemlige kocken" har satt sina spår. Särskilt det han uppmärksammar om tillsatser i livsmedel har engagerat gruppen. Smakförstärkaren natriumglutamat, E621, har vi upptäckt finns i en massa produkter.

Vi har blivit medvetna om att det gäller att ge sig tid att läsa innehållsförteckningen på varorna när man handlar. Så lite ingredienser som möjligt ska det vara! Insikten om värdet av ekologiska produkter har ytterligare stärkts bland cirkeldeltagarna. Att förmedla insikten om mervärdet av ekologiska och närproducerade livsmedels betydelse för god hälsa och bra livsmiljö är ett Naturskyddsföreningens uppdrag som vi vill jobba vidare med.

Margareta Bengtsson

NF:s skogsgrupp i Hylte

Kretsar och län uppmanades av riks att starta lokala skogsgrupper, för att i steget före andan, jobba med skogsfrågorna. Bengt Johansson med sitt goda kontaktnät i kommunen och bland skogsfolk i länet lyckades 1996 samla en grupp. Gruppen träffas 5-7 gånger per år beroende av behov. Vad vi vet så är det bara Hylte och Gränna i södra Sverige som har aktiv skogsgrupp nu.

Hylte skogsgrupp har företrädare från kretsen och naturintresserade represen-

tanter från näringen, skogsägare, naturvård och myndighet ingår eller delegeras in i gruppen. Arbetet har bestått i att informera och diskutera de olika intressenternas ståndpunkter och bana väg för samförstånd parterna emellan. Gemensamma besiktningar av bestånd har gjorts före och efter avverkningsgrupper. Gruppen har löst några tvister och även kritiserat dåliga avverkningsgrupper med bristande hänsyn och stubbrytningar med stora körskador.

Två större sammankomster/mässor har anordnats, Generell hänsyn i skogsbruket 2001 och Skogsfreden, samsyn om miljömärkning av skogsbruket, 2003. Båda gav eko i lokal och fackpress. Budgeten varierar från tid till annan beroende på uppgifterna. Hyltekretsen, HNF och de skogliga aktörerna har bidragit ekonomiskt.

Ett evenemang om energi ur skogsråvara blåste bort i och med Gudrun. Först nu 4 år senare när även resterna av Per och oron över barkborrar är borta, så kan arbeta i skogsgruppen återupptas. Nu är även diskussioner i gång om hållbart skogsbruk, där ekologisk och ekonomisk balans eftersträvas.

Skogsgruppen har även deltagit i

Försumningsmässan i Hylte,	1996
Skogsmässa i Jansberg,	1997
Skogspolitisk hearing i Unnaryd,	1999
Regionala miljömål för skogsbruket i Halland,	2004

Sören Kabell

Mitt engagemang i SNF

När jag var liten hälsade vi ofta på mina äldre släktingar i Linneryd. Morfars bror Henning brukade ta med mig ut i de småländska skogarna, visa vargropar och berätta historier om troll, småknytt, vättar och andra väsen som fortfarande var aktiva och syntes titt som tätt när han var liten. Dessa skogens väsen har, som vi kunde läsa i ett nummer av Sveriges Natur 2008, hamnat på den röda listan. Henning såg dessa varelser överallt i skogen runt omkring sig och med hjälp av ett ditmålat öga eller en bit lav fastlimmad på en förvriden gammal ekrot kunde även vi runt honom se hur den förvandlades till ett trollansikte. Det var under utflykterna med Henning som mitt intresse för naturen och dess betydelse för människan föddes, ett intresse som sedan odlades av min hortonom och kravodlare till far.

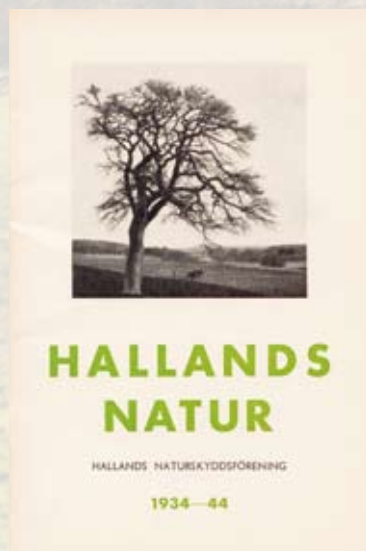
Vi påminns numera dagligen om hur beroende vi är av naturen och av allt levande i den när vi får rapporter om smältande isar, utfiskande av våra vattendrag, miljögifter och så vidare. Samtidigt undrar jag om vi inte är mer distanserade från naturen än vad vi har varit tidigare. När jag var liten brukade min far ta med sig skolelever till vår gård på Bjärehalvön för att de skulle få se en gris i verkligheten. Steget är långt mellan den färdiga produkten i köttdisken till det levande djur som bökar i myllan. På samma sätt är det inte alltid helt lätt att se hur eller om våra egna ställningstaganden i vardagen påverkar i det stora hela.

Det tar tid och energi att vara en medveten konsument och miljövän. Ett alternativ för den miljömedvetne som har ett fullspäckt schema är att bli medlem i en förening som Svenska Naturskyddsföreningen. Genom medlemskap i Svenska Natur-skyddsföreningen ger du ytterligare tyngd åt de frågor som SNF driver och engagerar sig i. Ytterligare ett steg tar man genom att aktivt engagera sig i föreningens ideella arbete på lokal eller regional nivå. Kanske brinner du för ekologisk odlad mat, hållbart fiske, kanske är det en unik art av spindlar i den Halländska floran som du värnar om, eller kanske känner du som jag ett brett intresse för en hållbar utveckling? Det finns lika många anledningar att aktivt engagera sig i Naturskyddsföreningen som det finns medlemmar. För mig var valet att bli aktiv i Svenska Naturskyddsföreningen självklart av den enkla anledningen att naturen vill jag lägga energi på, för den ger mig energi tillbaka.

Hur stor roll spelar då en enskild människas val och engagemang? Jag vet att Hennings glöd väckte min och mina syskons miljömedvetenhet och kärlek till naturen, han var en person med stor påverkan på sin omgivning genom att bara vara sig själv. Jag hoppas att mitt engagemang i Naturskyddsföreningen på något vis hjälper till i miljöarbetet genom påverkan gentemot politiker, organisationer eller kanske endast en annan enskild människa.

Amira Sofie Sandin

I min hand har jag Hallands Natur 1934-44. Framsidan pryds av en ståtlig ek som enligt texten i tidningen slagit rot i närheten av Fröllinge slott. Nu står jag här i morgonsolens strålar, 75 år senare med samme ek framför mig. Medan jag försöker hitta rätt vinkel med digitalkameran rullar enstaka bilar förbi bakom mig på gamla E6:an och ständigt närvarande är mullret från dagens E6:a. När detta träd var ett litet ekollon fanns inga asfalterade vägar, inte heller fanns asfalt och bilar när eken bar sina första blommor vid 50 års ålder. Vad kommer synas av mänsklig närvaro om ett par hundra år när jag är borta sedan länge och denna vackra ek börjar känna av sina år?

Ordet Ek sägs etymologiskt gå tillbaka till ett gammalt fornnordiskt ord för vördnad. Och visst finner vördnaden sig för detta träd som i flera kulturer anses gudomligt och som har 500 olika arter av insekter som enbart återfinns hos just ekar. För mer fakta och kuriosas om eken och andra träd i vår natur rekommenderas varmt Johannes Ekmans bok Skogen i vårt inre – utmark och frihetsdröm

Text och bild Amira Sofie Sandin

Program 2009

Hylte, Södra Halland, Halmstad, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka

Det händer massor av saker i Halland! Och för att få plats här så har vi kortat ner beskrivningarna. Tänk på att ta med fika och klä er för vandringar i skog och mark. Vill ni veta mer så kolla i kretsens program eller ring kontaktpersonen. För att hitta programmen använd hemsidan www.naturskyddsforeningen.se/halland

Onsdag 1 april

Växtvärldens värstingar

kl. 18.30 på Mariagården, Katolska kyrkan, Falkenbergsgatan 4 i Halmstad. Samåkning från Tivolitorget kl. 17.45 Lennart Engstrand, Botaniska trädgården i Lund, som med köttätande kannrankor, stinkande rafflezior, giriga stryppfikusar och andra värstingar visar evolutionens ibland häpnadsväckande resultat. Entré 40 kr inkluderar fika. Kontaktperson Ebba Werner 035-175682, Kerstin Seger

Fredag 3 april

Studieresa till Skåne- energismarta hus och solenergi

kl. 8.00-17.00 Studieresa till Glumslöv – passivhus och till Åkarp - plusenergihus samt till Solar City Malmö där vi får se olika typer av solenergi-installationer.

Bussen från busstationen Resa 195:-/person. Lunch valfritt till självkostnad. Max 25 st deltagare. Anmälan görs till Medborgarkontoret tel 0430-156 00 senast 20 mars. För mer info kontakta Heidi Norrström 0430- 154 33.

Söndag 5 april

Vårfåglar på Vallda Sandö

Tag med kikare och fika och följ Rolf Persson 0300-63351 på en cirka fyra timmar lång vandring där vi får möta de första vårfågellarna. Samling: Reservatparkeringen Vallda Sandö kl 8.00

Måndag 6 april

Fossilerna avslöjar livets och människans utveckling

kl. 19.00 i geologiklubbens lokal, Falckens väg 15 i Halmstad. Samåkning från Tivolitorget kl. 18.15. Professor Per Ahlberg från Lund fortsätter vårt evolutionstema. Ansv. Kerstin Seger.

Lördag 18 april

Röjning på Möllegårds brink

kl. 14.00 Trevlig samvaro och en insats för mångfalden. Glöm inte kaffekorgen. Kretsen har div. redskap men tag gärna med egen röjkniv, grensax eller grensåg, om du har. Kontaktperson Margareta Bengtsson tfn 205 23 eller Christine Henriksson tfn 206 26.

Söndag 19/4

Vad händer i Hörtdalen om våren

Vandring för nyfikna barn och vuxna med Ove Andersson och Ulla Åshede 0300-29619 som guider. Turen tar cirka två till tre timmar och stövlar rekommenderas. Samling: Kl 11.00 vid den för allmänheten reserverade p-platsen vid Kungsbacka Golfklubb, Hamra

Söndag 19 april

Mossor i Yngeredsfors

kl. 10.00 Följ med till Yngeredsfors "Döda fallen" i Ätran, där den säregna mil-jön och artrika mossfloran förgyller vår tillvaro under några timmar. Samling vid Mc Donalds Falkenbergsmotet kl. 09.15. Kontaktpersoner: Alice Berglund tfn 819 93 och Kjell Georgsson 035-356 07.

Lördag 25 april

Livet i vattnet

Lennart Henriksson tillsammans med Mattias Lindström, guidar och förevisar Fylleåns liv vid Naturskyddsforeningens fastighet Björkelund. Häva själv under ledning av experterna. Samling på gårdsplanen kl.10.00, eller för samåkning kl. 09.30 vid Tropikcenter. Björkelund nås också lätt med cykel på "Bolmenbanan". Kontaktperson Stefan Anderson 035-22 13 39

Söndag 26 april

Distriktstämma för Halland Naturskyddsforening,
Skottorps Slott och Osbecks bokskogar
Se sista sidan för mer information!.

Tisdag 28 april

Studiebesök vid Genevads Cellplast

kl.19.00. Samåkning från Tivolitorget 18.40. Vi får veta allt om det högeffektiva BEWI byggsystem. Max 20 st deltagare och anmälan görs till Medborgarkontoret tel 0430-156 00 senast 21 april

Söndag 3 maj

Skärfläckans Dag

kl.09.00-14.00 – en fågelfest på och omkring Naturum Getterön Vi medverkar med ett rikt utställningsbord, Kontaktperson: Inger Wennerlund, tel: 0340-388 78

Måndag 4 maj

Årekärslunden

Jan Kuylenstierna och Ulla Åshede 0300-29619 leder en drygt två timmar lång vandring. Samling Vid parkeringen som nås från väg 158, avfart Brottkärrsmotet eller Lindomemotet och vidare mot Årekärr kl 18.30.

Tisdag 5 maj

Studiebesök vid Cellplast Direkt

kl. 19.00. Studiebesök vid Cellplast Direkt i Nyby industriområde. Vi får veta hur deras energieffektiva byggelement används och vi får även se själva tillverkningsprocessen.

Max 20 st deltagare och anmälan görs till Medborgarkontoret tel 156 00 senast 28 april

Torsdag 7 maj

Ätliga vilda växter

kl. 18.00-20.30 i Åled. Matkonsulent Eva Hessel från Hushållningssällskapet hjälper oss att samla in ätbara blad och knoppar för att sedan laga något gott. Samåkning från Tivolitorget kl. 17.15. eller Tropikcenter kl. 17.30 Kontaktperson Ebba Werner 035-17 56 82

Lördag 9 maj

Växtloppis

kl. 9.00-12.00 Konsumtorget, Hyltebruk Kom och fynda bland fina växter. Här finns många tåliga perenner att välja bland. Inlämning sker innan lördagen och växter skall vara i kruka eller annan bra förpackning och märkt med växtens namn. TACK! Kontaktpersoner Karin Fagnäs 0345-109 65, Inger Silvasti 0345-108 01, Maarit Klein 0345-172 75 och Renate Albrecht 0345-10451

Söndag den 10 maj

Naturvandring i Grimsholmens naturreservat

kl. 14.00 Vi bör få se ett rikt fågelliv och triften lär blomma. Samling vid parke-ringsplatsen. Undrar du något, tex om samåkning, ring till Alice Berglund tfn 819 93 eller till Karl-Uno Andersson tfn 513 90

Onsdag 13 maj

Vårens Blomstervandring på naturreservatet Getterön

kl.17.00-19.00 Ledare och kontaktperson: Birgitta Rödström tel: 0340-67 54 56 Vi samlas på parkeringen vid Naturum Getterön kl. 17.00

Söndag 17 maj

Tipspromenad med gröna frågor på Hökafältet

kl. 9.30-11.30. Start vid parkeringen i södra delen av reservatet. Korpens tipsfrågor kommer denna söndag att kretsa mycket kring natur och den lokala historien. Naturguiden Kill Persson, tel 035-594 63, finns på plats.

Söndag 24 maj

Floastads naturreservat

kl. 17.00 .Kör in från väg 154 mot Skinnarhyngen, förbi vägen mot Sumpa-fallen och se föreningsens skylt. Ansvariga är Lena Berglund tfn 971 99 och Bengt Hackberg tfn 070 21 21 197.

Söndag 24 maj

Kloö naturreservat, Sista chansen i vildmarken??

kl. 11.00 - 13.00 Samling vid parkeringen i Granhult. Orörd vildmark sen inlandsisen.. Ta med kikare. Guide är Sören Kabell 0371 - 60471 el mob 0706 - 87 25 86

Söndag 31 maj

Vårutfärd till Hallands Väderö

Vi besöker Hallands Väderö och guidas av Johan Krook som inventerat ön åt Skånes Flora. Samling i Torekovs hamn kl.9.45 eller för samäkning kl 09.00 vid Tropikcenter eller kl 09.30 vid Preem-macken i Laholm. Anmälan senast 17 maj till Jennie Thronée, tel. 035-213542

Torsdag 4 juni

Gör ett ryck för Hallands landskapsblomma

Följ med till Bockalt NO om Oskarström och gör en handfast insats för hårginsten. Genom att rycka upp trädplantor gynnar vi vår ljuskrävande landskapsblomma. Tag med arbetshandskar. Samling vid Tropikcenter i Halmstad (för samäkning) Kontaktperson Bruno Toftgård 035-36204

Fredagen den 5 till 6 juni

Naturnatta i Hjärtared

kl. 20.00. Vandra längs stranden, se speglingarna i vattnet när skymningen sänker sig över sjön. Kanske få se nattskärans snabba flykt i dunklet och lyssna till hennes speciella läte. Vi grillar och tar kanske en båttur. Ta med något att grilla och dricka. Samling på gårdsplanen hos Anna-Carina Ericson, korsningen ca. 2 km på vägen mellan Ullared och Källsjö. Samäkning från ICA-kvantum, Falkenberg kl. 19.30. Kontaktpers. är Anna-Carina Ericson tfn 360 81 och Alice Berglund tfn 819 93.

Fredag 5 juni

Fladdermussafari

ca kl. 22.00, samling vid Gröningen nere vid Lagan. En nattlig vandring längs med Lagan för att spana efter fladdermöss. Ser vi dem inte hoppas vi att vi i alla fall kan höra dem med vår nya fladdermusdetektor. Ansv. Kerstin Seger.

Fredag 5 juni

Naturum "Natur- Natta".

kl. 19.00- 01.00 Vernissage och konst-utställning av elever i åk 5, Varberg, Strandtåget med Jan Stenberg som värd, Naturens egen Jubileumsbuffé, lokalproducerad och miljövänlig. Grodor – Inger Wennerlund berättar och visar Nattfjärilssafari - Christer Jönsson, Hässleholm fångar fjärilar och berättar Fladdermusexpedition på reservatet. Naturpop och naturromantik. Folkmusik och Danssuppvisning m.m. Kontaktpersoner: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35, Birgitta Flysjö tel: 0340-836 92

Fredag 5 juni

Naturnatten

Denna kväll/natt har vi tänkt ägna åt de djur

(och andra väsen) som är aktiva under natten. En hel del fåglar kommer det bli men även fladdermöss, insekter m.fl kommer att medverka och inrama natten. Vi kommer att befinna oss någonstans inom kommunen. Samling: Vid kiosken på Varlaparkeringen kl 21.00 Ansvarig: Rolf Persson 0300-63351

Lördag 13 juni

Spindlar

Välkommen på spindelsafari i Halmstads närmiljö. Vad är det för varelser som lurar i buskarna? Är de farliga eller? vandring i spindelrik natur utmed Nissan med Hans Lindqvist. Samling 09:00 Vid tropikcenter. Föranmälan krävs till Hans Lindqvist tel 0733723059.

Söndag 14 juni

De vilda blommornas dag

kl. 10.00, samling vid P-platsen mitt emot Hotell Freden i Knäred eller samäkning från Tivolitorget kl. 9.30. En blomstervandring vid Knäreds övre kraftstation. Guidar gör Sven-Erik Jönsson och Lars-Erik Magnusson. Ansv. Sven-Erik Jönsson. I samarbete med Hallands Botaniska förening.

Söndag 14 juni

De vilda blommornas dag

Norra Remma Samling 9.00 Långaryds kyrka Med Semir Maslo och Bengt Johansson från Hallands Botaniska Förening som våra guider lär vi oss mer om de vilda blommorna. Ta gärna med flora och lupp!

Söndag 14 juni

Blomstervandring vid Äskhult by

Botanisk vandring från slätteräng till utmarker. Följ med Jan Kuylenstierna 0730-63 00 49 på en cirka tre timmar lång blomstervandring med fikapaus. Samling på bytorget kl 10.00

Söndag 14 juni

Botanisk vandring Tjolöholm

Följ med Jan Johansson 0708-669864 och Ulla Åshede på en botanisk vandring på Tjolöholmshalvön. I området finns ekkullar med höga botaniska och ornitologiska värden. Turen med fikapaus tar två till tre timmar. Samling: Parkeringen vid Manegen kl 16.00 OBS p-avgift

Tisdag den 16 juni

Tätortsbotanik i Hyltebruk

kl. 18.30-20.00 Samling vid P-platsen Konsum, Hyltebruk. Semir Maslo leder oss på en vandring längs gator och vägar i Hyltebruk för att studera den rika tätortsfloran. Kontaktperson Semir Maslo 0371-32630

Tisdag den 23 juni

Besök på biogasanläggningen och Allbergs lund

Efter studiebesöket åker vi till Allbergs lund där vi kan titta på utsikt, torkrian och mycket annat. Samling vid biogasanläggningen, vid väg 150 kl. 17.00. Bengt Hackberg tfn 0702121197 är kontaktperson. kl. 17.00

Lördag 27 juni

Blomflugor och flora på Björkelund

kl 12 – 15 Guide för dagen är biologen Mattias Lindström, som inventerat blomflugor på Björkelund Samling på gårdsplanen eller för samäkning från Tivolitorget kl. 11.15 eller kl 11.30 vid Tropikcenter. Björkelund nås också lätt på cykel via "Bolmenbanan" Kontaktperson Ebba Werner 035-17 56 82 Sven-Erik Jönsson

Söndag 28 juni

Orkidévandring i Vadkärr, Derome

Ägarna, Anna-Greta Sturesson och Göran Johansson, berättar om denna lilla pärla. kl 13.00-16.00 För samäkning: Transport- en minibuss från Naturum kl. 13.00 samt en minibuss från Träslövsläge kl. 13.00. Samling på P-platsen Veddice Kyrka kl. 13.30 för Dig som kommer i egen bil. Kontaktperson: Inger Wennerlund tel: 0340-388 78

Onsdag 1 juli

Blomsterprakt i staden

kl. 18.30, samling vid Lingårdens P-plats. En kvällspromenad i den nyplanterade delen av Laholms stadspark. Guide är parkchef Stefan Persson. Ansv. Sven-Erik Jönsson.

Söndag den 26 juli

Lysmasksafari i Långasand

Vi gör ett nytt försök med att hitta de små skalbaggar. Samling på parkeeringen vid havet, Långasandsvägen kl.21.00. Medtag grilltillbehör Kontaktpersoner: Kristofer Stenström tfn 0702-797 187 och Karl-Uno Andersson tfn 513 90.

Söndag 2 augusti

Balgö- ett paradiset nära oss!

Nu har Du som är medlem i Naturskyddsföreningen chansen att komma ut på Balgö! Avgift för båttransport, föranmälan nödvändig. Begränsat antal deltagare. kl. 11.00-15.00 Ledare: Bernt Gustavsson Kontaktperson: Birgitta Flysjö tel: 0340-836 92

Söndag 2 augusti

Ängens dag

kl. 14.00, samling vid Laxrökeriets P-plats. En vandringstur på "ängsmarkerna" kring dammarna vid Klarabäck för att se vad vi kan hitta för ängsblommor. Guide är Sven-Erik Jönsson och parkchef Stefan Persson. Ansv. Sven-Erik Jönsson.

Lördag den 8 augusti

Slätter på Bettys Äng i Sörby

Kl. 10.00-13.00 Vår årliga slätter. Kretsen har några redskap tex liar, men medtag egen lie, räfsa, grep samt arbetshandskar, om du har. Samling: Skattagårds naturreservat i Sörby. Se skylt i Sörby mellan Vessigebro och Årstad. Kontaktpersoner: Margareta Bengtsson tfn 205 23 och Christine Henriksson 206 26.

Torsdag 13 august

Slätterängen

Nu är det åter dags att slå vår äng vid Torkelstorp för att förhindra att strandängens befintliga flora inte utarmas av kvävegynnade arter. Tag gärna med lie och Samling:Kiosken

vid Varlaparkeringen kl 18.00 eller på plats vid Torkelstorp kl 18.15 Ansvarig: Jan Kuylenstierna 0730-630049

Lördag 15 augusti

Ängens dag

Gammaldags slätter vid Svennegårds Lindhagar, Stamnared. Samling: Stamnareds Kyrka kl. 13.00 Kontaktperson: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35

Söndag 16 augusti

Kalkbrottet i Limhamn m.m.

avgår buss kl. 8.00 från Tropikcenter och kl. 8.30 från Tre Laxar, Mellby. En heldagsexkursion till Limhamn. Ekologen Mats Wirén guidar oss i kalkbrottet. Vi kommer även att studera växter på Borrebacke och vid Klagshamns udde med hjälp av botanisten Bengt Örneberg. Ta med mat för minst två matpauser. Anmälan senast 2 augusti till Lars-Erik Magnusson tel. 035-40154 eller 070-5407353.

Lördag 22 augusti

Ängens och hedens insekter

Humleexperten Göran Holmström guidar oss på den fina blomsterängen på Naturskyddsföreningens fastighet Björkelund. Samling på gårdsplanen kl.10.00, eller för samäkning kl. 09.30 vid Tropikcenter.

Björkelund nås också lätt med cykel på "Bolmenbanan". Kontaktperson Stefan Anderson, 035-22 13 39

Söndag 23 augusti

Vadare och rovfåglar vid Vallda Sandö

Rolf Persson 0300-63351 tar med på en fyra timmar lång fågelvandring som bjuder på vadare och sträckande rovfågel som brun kärrhök och bivräk. Tag med kikare. Samling: Reservatparkeringen kl 8.00

Söndag 23 augusti

Insekter Äskhult

Erik Hansson 0705-660777 guidar bland trollsländor, dagfjärilar och vårtbitare och har till sin hjälp ultraljudsdetektor. Vandringen tar cirka tre timmar med fikapaus. Samling Bytorget kl 11.00

Lördag 29 augusti

Kungsbackas nyaste reservat – Skoga

Det nybildade naturreservatet Skoga hyser bland annat 250 år gamla tallar och en spännande lav- och mossflora. Jan Kuylenstierna 0730-630049 tar med på en stiglös vandring som tar cirka 3 timmar. Samling:Idala kyrka för samäkning kl 10.00

Söndag 30 augusti

Sensommarens fjärilsvandring på Getteröns reservat.

Fjärilar: Randi Ekeborg kl. 14.00-16.00 Samling på parkeringsplatsen, Naturum Kontaktperson: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35

Söndag 30 augusti

Upptäck södra Hallands intressantaste grusgrop

kl. 10.00, samling Ålstorps grustag eller Preem-macken i Laholm kl. 09.30. Ett unikt grustag i Ålstorp med tillhörande damm. Bland den rika floran kan vi utlova minst tre rödlistade arter. Här häckar också en fin koloni backsvalor. Guidar gör Sven-Erik Jönsson och Lars-Erik Magnusson. Ansv. Sven-Erik Jönsson

Söndag 30 augusti

Skogsvandring Sandsjöbacka

Längst i norr är Sandsjöbackaområdet inte så kuperat och här finns högmossar och små klarvattensjöar. Terrängen lämpar sig väl för en 7 kilometer lång vandring i grova skor och med en rejäl matsäck. Börje Ståhl 0708-163960 och leder turen. Samling: Vid OK/Q8 söder om IKEA i Källared för samäkning kl 9.00

Torsdag 3 september

Vandring Näsbokrok

En vandring i lugnt tempo runt den nyanlagda handikappanpassade stigen. Tag med fika och följ med Erik Hansson 0705-660777 under cirka tre timmar. Samling: Reservatparkeringen kl 10.00

Lördag 5 september

Slättergille på Björkelund

Den årliga slättern på Björkelund. Kan du inte slå med lie har du ett gyllene tillfälle att lära dig – eller att delta i annat arbete. Deltagarna bjuds på lunch. Samling på gårdsplanen 10.00, eller för samäkning kl. 09.30 vid Tropikcenter eller Tivolitorget kl. 8.45. Björkelund nås också lätt med cykel på "Bolmenbanan". Kontaktperson Ebba Werner, 035-175682

Söndag 6 september

Svamputflykt

Samling 10.00 vid Rydöbruks. kapell Stövlar rekommenderas. Medtag svampkorg, kniv och fika. Kontaktperson Anders 0371-40010

Söndag 6 september

Svampens dag

kl. 14.00, samling vid Blåaltsreservatets P-plats eller Tivolitorget kl. 13.30. På svampens dag skall vi leta efter både ätliga och oätliga svampar i den Halländska ädellövskogen. Guide är Sven-Erik Jönsson. Ta med matsäck och svampkorg. Ansv. Sven-Erik Jönsson.

Lördag 12 september

Skogens insekter

Bengt Ehnström, en av Sveriges främsta skalbaggsexperter, visar oss insekternas värld. Vi får leta efter kryp i träd, jord, lera, död ved, komockor där man kan finna insekter. Samling på Björkelunds gårdsplan kl. 10.00, eller för samäkning kl. 09.30 vid Tropikcenter. Björkelund nås också lätt med cykel på "Bol-

menbanan". Kontaktperson Stefan Anderson, 035-22 13 39

Lördag 12 september

Sand är inte bara sand – en geologivandring

kl. 14.00, samling på P-platsen i södra delen av Hökafältet. Guidar på mineralnivå gör Gunnar Thornell. Medtag fika.

Söndag 13 september

Särö Västerskog om hösten

Packa en lätt matsäck, tag på stövlar och följ med Ove Andersson och Ulla Åshede 0300-29619 och se vad som händer i naturen just nu. En cirka tre timmar lång vandring för nyfikna barn och vuxna. Samling:Reservatets p-plats kl 11.00

Söndag 27 september

Svampexkursion i Åkulla naturreservat

Ledare: Alice Berglund, Falkenberg. Transport från Naturum kl. 10.00 samt från Rolfs-torps kyrka kl. 10.15 Heldagsutflykt- Kontaktperson: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35

Lördag 3 oktober

Svampexkursion

Vilka svampar finns på Björkelund? Följ med på exkursion om ätliga och oätliga svampar, under ledning av svampkonsulenten Alice Berglund. Ta med egen svampkorg. Samling på gårdsplanen kl. 10.00, eller för samäkning kl. 09.30 vid Tropikcenter. Björkelund nås också lätt med cykel på "Bolmenbanan". Kontaktperson Stefan Anderson, 035-22 13 39

Onsdag 14 oktober

Darwins idé

kl. 19.00 på Halmstad teater. Samäkning från Tivolitorget kl. 18.10. Professor emeritus Staffan Ulfstrand från Uppsala, berättar om Darwin, hans liv och verk, med utgångspunkt från sin uppmärksammade bok Darwins idé, som kom ut hösten 2008. Inträde 50 kr

Onsdag 11 november

Floran på Teneriffa

Föredrag av Magnus Neuendorf, intendent vid Göteborgs Botaniska Förening Plats: Konferenssalen, Naturum Getterön kl.19.00-21.00 Kontaktperson: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35

Onsdag 11 november

Ät klimatsmart

Änglamarkspristagaren Christel Cederberg berättar om att äta klimatsmart och hur man kan bedöma olika livsmedels klimatpåverkan .Plats: Församlingshemmet, Karl XI:s väg 2, Tid: 19.00, Fika 10 kr/person Kontaktperson: Stefan Anderson 035-22 13 39

Söndag 6 december

Miljövänlig Julmarknad på Naturum

kl.11.00-16.00 Kontaktperson: Karin Ekeborg tel: 0340-835 69, 0706-50 22 35, Karin Metall tel: 0340-332 33 eller Linda Eklund, Naturum Getterön tel: 0703-92 53 89

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Guidade vandringar Gratis och hälsosamt!!

2009 fyller naturvården i Sverige 100 år.

Som en del av firandet ordnar Länsstyrelsen tillsammans med Västkoststiftelsen närmare 100 guidade vandringar i den Halländska naturen. Ta chansen att upptäcka några av Hallands alla natur- och kulturresevat genom en promenad i friska

luften. Det kostar ingenting att följa med och de flesta vandringar kräver ingen föransmälan. Vill du veta mer om naturvården i Sverige eller vad som händer under Naturens år just där du bor? Surfa in på www.naturensar.se

Kalendarium 2009

Mars

Sönd 22 kl 14.00 Nabben Varberg

April

Sön 5 kl 08.00 Vallda Sandö Kungsbacka
Sön 5 kl 14.00 Frodeparken Falkenberg
Ons 8 kl 19.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 12 kl 09.00 Getterön Varberg
Mån 13 kl 13.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Mån 13 kl 18.00 Yttra Berg Falkenberg
Tors 16 kl 18.00 Gamla Köpstad/Galtabäck Varberg
Lör 18 kl 14.00 Skipås Falkenberg
Sön 19 kl 09.00 Biskopshagen och Båtafjorden Varberg
Sön 19 kl 11.00 Hördalen Kungsbacka
Sön 19 kl 14.00 Ödegärdet Hylte
Lör 25 kl 08.00 Näsbokrok Kungsbacka
Sön 26 kl 14.00 Göstorps skog Laholm

Maj

Sön 3 kl 10.00 Skubbhult Hylte
Mån 4 kl 18.30 Sandsjöbacka Kungsbacka
Tors 7 kl 18.00 Påvadalen Falkenberg
Tors 7 kl 20.30 Möllegård Halmstad
Sön 10 kl 14.00 Björkekullen Falkenberg
Sön 10 kl 14.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Ons 13 kl 17.00 Getterön Varberg
Tors 14 kl 18.30 Yttra Berg Falkenberg
Tors 14 kl 19.00 Osbecks bokskog Laholm
Lör 16 kl 10.00 Danska Fall Halmstad
Sön 17 kl 09.00 Mårås Hylte
Sön 17 kl 09.30 Höka Laholm
Sön 17 kl 10.00 Sumpafallen Falkenberg
Sön 17 kl 14.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Mån 18 kl 18.00 Hördalen Kungsbacka
Tis 19 kl 10.00 Näsbokrok Kungsbacka
Tis 19 kl 18.00 Morups tänge Falkenberg
Tors 21 kl 10.00 Sumpafallen Falkenberg
Sön 24 kl 11.00 Kloö, Hylte
Sön 24 kl 14.00 Skogsbo Varberg
Ons 27 kl 18.30 Bollaltebygget Laholm
Tors 28 kl 18.00 Kungsbackafjorden – Tjolöholm Kungsbacka

Tors 28 kl 20.00 Långhulten Halmstad
Sön 31 kl 07.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka

Juni

Mån 1 kl 18.00 Osbecks bokskog Laholm
Sön 7 kl 09.00 Getterön Varberg
Sön 14 kl 10.00 Åskhult Kungsbacka
Sön 14 kl 14.00 Björkekullen Falkenberg
Sön 14 kl 14.00 Hagön Halmstad
Sön 14 kl 14.00 Yttra Berg Falkenberg
Sön 14 kl 14.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 14 kl 18.00 Kungsbackafjorden – Tjolöholm Kungsbacka
Tis 16 kl 19.00 Virsehatt Halmstad
Ons 17 kl 19.00 Gullbranna/Tönnersa Halmstad
Ons 17 kl 19.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Tors 25 kl 18.00 Särö Västerskog Kungsbacka
Sön 21 kl 11.00 Suseån-Hult Falkenberg
Ons 24 kl 19.00 Höka Laholm
Sön 24 kl 19.00 Getterön Varberg
Sön 28 kl 13.00 Vadkärr Varberg

Juli

Ons 1 kl 19.00 Getterön Varberg
Sön 5 kl 15.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Mån 6 kl 18.15 Ekered Laholm
Tis 7 kl 18.00 Stensjöstrand Falkenberg
Ons 8 kl 19.00 Getterön Varberg
Lör 11 kl 11.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 12 kl 09.00 Getterön Varberg
Sön 12 kl 15.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Ons 15 kl 19.00 Getterön Varberg
Sön 19 kl 15.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Tis 21 kl 17.00 Gårdshult Halmstad
Ons 22 kl 19.00 Getterön Varberg
Lör 25 kl 13.00 Yttra Berg Falkenberg
Sön 26 kl 15.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Ons 29 kl 19.00 Getterön Varberg
Ons 29 kl 19.00 Vallda Sandö Kungsbacka
Fre 31 kl 18.30 Haverdal Halmstad

Augusti

Lör 1 kl 10.00 Hållsundsudde – Sönerbergen Kungsbacka

Sön 2 kl 10.00 Porsbjär Halmstad
Sön 2 kl 12.00 Tira Öar OBS! Föransmälan Hylte
Sön 2 kl 15.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Mån 3 kl 18.00 Vallda Sandö Kungsbacka
Ons 5 kl 19.00 Getterön Varberg
Sön 9 kl 09.00 Getterön Varberg
Sön 9 kl 14.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Ons 12 kl 19.00 Getterön Varberg
Ons 19 kl 21.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 23 kl 08.00 Vallda Sandö Kungsbacka
Sön 23 kl 11.00 Åskhult Kungsbacka
Sön 23 kl 13.00 Stensjöstrand Falkenberg
Lör 29 kl 10.00 Skoga Kungsbacka
Sön 30 kl 09.00 Sandsjöbacka Kungsbacka
Sön 30 kl 10.00 Gässlösa Varberg
Sön 30 kl 14.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 30 kl 14.00 Getterön Varberg
Sön 30 kl 15.00 Skogsbo/Holma ö Varberg

September

Sön 4 kl 13.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Ons 2 kl 18.00 Lillared/Klövaberget Halmstad
Tors 3 kl 10.00 Näsbokrok Kungsbacka
Sön 6 kl 14.00 Blåalt Laholm
Lör 12 kl 13.00 Höka Laholm
Sön 13 kl 11.00 Särö Västerskog Kungsbacka
Sön 13 kl 14.00 Frodeparken Falkenberg
Sön 20 kl 13.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 20 kl 15.00 Gamla Köpstad Varberg
Sön 27 kl 14.00 Osbecks bokskog Laholm
Sön 27 kl 10.00 Skogsbo/Humnäs Varberg

Oktober

Sön 11 kl 10.00 Toppbjär Varberg
Lör 24 kl 10.00 Biskopstorp Halmstad

November

Sön 15 kl 13.00 Fjärås Bräcka Kungsbacka
Sön 29 kl 11.00 Valaklitt Varberg

Skottorps slott med hallandsåsen i fonden, Foto Gunnar Thornell

Hallands Naturskyddsförening inbjuder till Länsstämma 2009

Söndag 26 april klockan 09.00 – 15.30

Plats: Skottorps slott, Laholm, Sveriges bäst bevarade empirislott.

Program

09.00 Välkomstfika

09.30 Länsstämma 2009

12.00 Lunch

13.30 Osbecks bokskogar, Hasslöv, guidad vandring i det nybildade naturreservatet, på Hallandsåsens nordsluttning.

15.00 Kaffe och avslut

Föranmälan till lunch senast 15 april till:

Kerstin Seger

Tel. 0430-17432

e-post kerstin.seger@edu.laholm.se

Ombud utsedda av kretsarna ombuds att anmäla sig till:

Tommie Fagerberg, 035-39571, e-post: tommie.fagerberg@snf.se, minst 14 dagar före stämman.

Länsförbundet betalar ombudens resa.

Kretsarna får sända ombud till stämman i förhållande till antalet registrerade med-

lemmar i kretsen vid årsskiftet 2008/09 enligt följande:

100 – 199 medlemmar = 4 ombud

200 – 499 medlemmar = 5 ombud

500 – 999 medlemmar = 6 ombud

1000 eller fler = 7 ombud

Förening inom Halland, ansluten till Naturskyddsföreningen, äger rätt att sända ett ombud.

Varje ombud har en röst. Om ombudet får förhinder inträder suppleant.

Enskild medlem har yttrande- och förslagsrätt vid stämman.

Motioner

Medlem, krets eller ansluten förening kan lämna motioner till länsstämman.

Motioner skall vara styrelsen tillhanda senast 21 dagar före stämman.

Skicka till ordf.

Tommie Fagerberg

Jordflyvägen 5, 313 50 Åled

Bild Osbecks bokskogar, Gunnar Thornell

**Södra Hallands Naturskyddsförening och styrelsen i Hallands Naturskyddsförening hälsar
alla medlemmar hjärtligt välkomna!**